

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉZSI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Egy nap története.

Budapest, október 14.

A mai vasárnap több oly politikai eseményt vetett felszínre, amelyek sok tekintetben alkalmasak a helyzet megvilágítására. Politikai fontosságot kell tulajdonítani *Wittek* lovag osztrák vasutügyi miniszter itt időzésének, aki, mint félhivatalosan jelentik, ma több órahosszat tanácskozott *Hegedűs* Sándor kereskedelmi miniszterrel a bosnyák vasúti összeköttetésekről. A minisztereken kívül szakreferenseik is részt vettek az értekezletben, ami igazolni látszik azt, hogy ezuttal főképp részletkérdésekről esett szó, de másrészt a hosszán elnyúló tárgyalások azt az öröndetes következtetést engedik, hogy a Széll-kormány ebben a kérdésben azzal a körültekintéssel és erélyel képviseli Magyarországot álláspontját, amelyet az új bosnyák vasutakhoz fűződő nagy gazdasági érdekeink megkövetelnek. A tanácskozássokról félhivatalosan ezeket jelentik:

Wittek Henrik lovag, osztrák vasutügyi miniszter, *Loharzik* Ferenc osztályfőnök és gróf *Chominsky* Rezső miniszteri titkár kíséretében ma reggel ideérkezett. Az osztrák miniszter kíséreléssel 10 órákor megjelent a magyar kereskedelmi minisztériumban, ahol *Hegedűs* Sándor miniszterrel értekezett. A magyar kereskedelemügyi minisztérium részéről a minisztereken kívül *Mándy* Lajos miniszteri tanácsos, *Szabó* Kálmán államvasúti igazgató-helyettes és *Händel* Béla főfelügyelő vettek részt. Az értekezlet, amely délután két óráig tartott, a bosnyák vasúti összeköttetésekre és a bécsi tárgyalások alkalmával fennmaradt szakkérdéseit tárgyalta. Délután 4 órákor az osztrák miniszter és kísérelései az óbudai hajógyári szigetre hajtottak ki, hogy az ott bemutatott új villamos vasúti rendszert tanulmányozza. *Wittek* lovag holnap délelőtt visszatér Bécsbe.

A hivatalos lap mai száma meghozta a királyi kitüntetést a főrendiház volt elnökségének. Gróf *Károlyi* Tibor és báró *Vay* Béla az első osztályú vaskoronarendet kapták, míg *Daruváry* Alajos a királyi elismeréssel vonul a nyugalomba. A közvélemény igaz szívvel csatlakozik azokhoz a rendkívül meleg szavakhoz, amelyek a felség ki-

tüntető kegyét megokolják. S ha akadtak gyanúsító hangok, amelyek a nagyérdemű férfiak távozásába irányulózták, mellőztetést magyaráltak bele, azoknak el kell múlniuk e kitüntetések olvasván. Gróf *Károlyi* Tibor és volt elnöktársai a szabadelvűség legtisztább hagyományait őrizték meg az elnöki székekben, ahonnan most betegségük miatt távozva, magukkal viszik a közvélemény osztatlan tiszteletét és szeretetét.

A szabadelvű párt, de még inkább azok, akiknek ferdítés és rosszakarata a kenyerük, nagy érdeklődéssel várták *Örley* Kálmán margittai beszámolóját. *Örley* tudvalegileg nemesak bihari képviselő, de a Tisza-család legbizalmasabb környezetéhez tartozik és ez fokozza beszámolójának jelentőségét. A szabadelvű pártban, mint jelentetük, már tegnap ismerték beszédének lényegét, mert *Örley* előre közölte azt több politikai barátjával. Alább olvasható a beszámoló hiteles szövege és örömmel konstatáljuk, hogy a szabadelvű párt nem esáldott *Örley* Kálmánban. Éppen oly loyális, mint tapintatos e beszéd hangja, gondosan kerülve mindazt, ami a multban fölmerült ellentéteket újra fölélelhetné. Elismeréssel kell honoralnunk beszédének különösen azt a részét, amelyben őszinte melegséggel hangsúlyozza Széll Kálmán államférfiu éreneyeit és megvédelmezi a miniszterelnököt, a „párt egyedüli vezérét“ a gyűlölködők rágalmai ellen. *Örley* tehát beváltotta a szabadelvű párt részéről beszámolójához fűzött várakozásokat, de a margittai beszéd keserves csalódást hozhatott az áskálódó ellenfelek kis csapatjának. *Örley* beszámolója szétéphette utolsó reménységüket és keserves verejtékkel megindított küzdelmüket most elülről kezdhetik. Mert éreznük kell, hogy a szabadelvű párt lelkes ragaszkodással sorakozik egyedüli vezére mellé.

Nagyérdemű akció indult meg *Háromszék* vármegye székházából. A székely vármegye közgyűlése elhatározta, hogy feliratot intéz a képviselőházhoz az iránt, hogy az 1868: XLIV.

előforduló cimbalmórészeket 5 játszotta. Hasonló módon önszorgalmával sajátította el a zenekari hangszerek legtöbbjével való bánást, úgy hogy az orchesterben alig fordul elő hangszer, melyen nem játszott.

1865-ben a *Nemzeti Színház* női karának lett tanítója s néhány évvel később, *Boqnár* Ignác nyugdíjaztatása után az összes énekar vezére. Ez időtől kezdődött a Nemzeti Színház énekarának emelkedése. E kettős állásában működött *Erkel* Sándor 1874. tavaszán, midőn a Nemzeti Színház karnagya lett.

Az 1861-től 1874-ig zeneelméleti tanulmányait részint Mosonyi Mihálynál, részint atyjánál, a legnagyobb részét pedig a nagy mesterek tanulmányozásából szerezte és gazdagította. Opera-irodalmi jártassága kettős hivatala által, melyben bámulatos emlékező tehetsége is nagy segítségére volt, gyorsan gyarapodott; évenkénti külföldi utazásai által pedig a külföldi zenetermekével is folyvást benső ismeretségben állt.

Zeneszerzői működése is erre az időpontra esik. Már 1861-ben a Nemzeti Színház negyedszázados ünnepélyén adták elő első nyitányát; 1865-ben „Csobáné“ című operájának két felvonása került színpadra. 1870-ben *Abrányi* Emil *Dalra magyar* című költeményére írt férfi négyese pályadíjat nyert, mely négyes a pesti 1870-iki országos dalárünnepély alkalmával mint versenymű szerepelt. Ezenkívül számos nyitány, opera, kamarazene, férfi-négyes rejlik asztalfiókjában. A hangszerelés technikájának minden esinját-binját a legalaposabban ismeri. Több hazai zeneszerző művei is az ő hangszerelése és javító keze által lettek hangversenyképesekké, sőt a játékranden levő operákban is számos részlet szintén az ő

törvényeikk helyébe új törvény alkottassék, a mely a magyar nyelv hivatalos használatát minden hatóságnak kötelezővé tegye. Az idézett nemzetiségi törvénynek van egy rendelkezése, mely megengedi, hogy a törvényhatóságok és községek a magyar mellett azt a nyelvet is használhassák jegyzőkönyvi nyelvül, amelyet a képviselőtestületnek legalább egy ötödrésze óhajt. A háromszéki határozat, amely a közigazgatásban a magyar nemzeti állameszme erősebb kidomborítását követeli, be fogja járni az összes törvényhatóságokat és nyomában megindul a nagy vita országszerte a régi országgyűlések egyik legjelentősebb és leghatalmasabb alkotása fölött.

BELFÖLD.

A királyi elismerése. A hivatalos lap mai száma a következő jelentést közli:

Ő esászári és apostoli királyi felsége, folyó évi október hó 2-ikán kelt legfelső elhatározásával gróf *Károlyi* Tibornak és báró *Vay* Bélának, a főrendiház elnöki, illetőleg alelnöki állásától saját kérelmükre kegyelemben történt fölmentésük alkalmából, a közélet terén kifejtett hosszas és eredményes működésük elismeréséül az első osztályú vaskoronarendet díjmentesen legkegyelmesebben adományozni, *Daruváry* Alajosnak pedig ugyancsak a főrendiház alelnöki állásától saját kérelmére, kegyelemben történt felmentés alkalmából, e minőségében tett szolgálataiért legmagasabb elismerését legkegyelmesebben nyilvánítani méltóztatott.

Ugyancsak ma jelenti a hivatalos lap, hogy ő felsége *Ernusz* Kelemennek a titkos tanácsosi méltóságot adományozta.

Egyházi kongresszus. Nagyszébenből táviratozzák: Ma ült össze a görög keleti román egyház kongresszusa. A kongresszus előtt *Metianu* metropolita lényeges segédlettel ünnepélyes misét mondott, és azután ünnepes beszéddel megnyitotta a kongresszust, a görög keleti egyház nevében hálát adva a királynak azért a szervezeteért, amelyet a görög keleti egyháznak engedélyezett. A beszédet zajos tetszéssel és lelkes szentrezska kiáltásokkal fogadta a hallgatóság. Azután

hangszerelésével adatik elő, de mindezekről hallgatott a krónika és *Erkel* Sándor szerénye.

1874. tavaszán *Erkel* Ferenc az Opera igazgatójától visszalépvén, utódjául *Richter* János karnagyot ajánlotta igazgatónak. *Richter* azonban csak oly feltétel alatt fogadta el az igazgatótságot, ha *Erkel* Sándort nevezik ki mellé karnagnak, mi meg is történt. 1875-ben *Richter* János távozását után ideiglenes igazgatóvá s első karnaggyá, 1876-ban pedig véglegesítették ebben az állásában.

Ez időponttal kezdődik *Erkel* Sándor nagybörmérv nyilvános működése, még pedig három irányban, amennyiben ő volt a filharmóniai hangversenyek igazgatója, operai karnagy és az Opera igazgatója.

Negyvenhét éve, hogy Budapesten a zenekari hangversenyek meghonosultak. A Richter-periódus alatt (1871–1875) nagy lendületet vettek, de a vége felé a hangversenyek látogatottsága lankadni kezdett. *Erkel* Sándor 1875 őszén nehéz körülmények között vette át a nagy zenekari hangversenyek rendezését és vezetését. Eleinte a Nemzeti Színházban, később a Vigadó nagytermében szoktatta hangversenyeihez a nagy közönséget. Fáradozásának gyümölcse az, hogy a zene-értelmiség a zenekari hangversenyek alkalmával a Vigadó helyiségeit most már tömegesen kibéri az egész hangverseny-ciklusra.

Az Opera karnagya többoldalúságánál fogva még fölülmarta benne a hangverseny-karnagyot. Példátnak az szeretet és tisztelet, melylyel az Opera tagjai *Erkel* Sándor iránt viseltettek. Ugyszólván köztük nőtt föl s lett azzá, a mi. De főleg a zenekar imádtá. Mint dirigenszt jellemezte, az előadandó művek tökéletes ismerete s azok szellemébe való behatolás, erediség, önálló fel-

TÁRCA.

Erkel Sándor.

— A Budapesti Napló tárcája. —

Kiesett a vezénylő pálcá a legnagyobb magyar karmester kezéből: meghalt *Erkel* Sándor, aki manapság a zenevilág nagy dirigensei között egyedül képviselte a magyar lángelmét. Hogy ennek ismerték el egy a külföldön, mint e hazában, elérte, amikor most ötvennégy éves korában ragadta el tőlünk a halál.

Erkel Sándor 1846-ban Budapesten született, — fia *Erkel* Ferencnek, a magyar szini zene és általában a magyarországi mai zenealapítók megteremtőjének. Első zeneszüti alapoktatását természetesen atyja házában nyerte, melyben csak klasszikus és magyar zenét hallhatott. Gyermekekoraiban még nem mutatkozott különös mértékben zeneszüti hivatottsága, de már tizenegy éves korában ellenállhatatlanul ragadta őt a zenehez jó csillaga. Tizenöt éves korában a Nemzeti Színház zenekarában látjuk őt az üstdobnál, melyet oly mesterileg kezel, hogy dr. *Wöhler* Gotthárd, a jeles zene-kritikus, egy ízben a híres kilencedik szimfónia előadása alkalmával azt írta, hogy az ő kezei alatt az üstdobok énekelnek.

1861-ben, amikor *Erkel* Ferenc Bánk bánban cimbalmot alkalmazott, a fiatal Sándor a kávéházakban leste el a cigány cimbalmos fogásait, s otthon néhány hét alatt tőkélyre vitte a cimbalmozást. Abban az időben a magyar operákban

ideiglenes jegyzőket választottak, a kongresszusi tagok megbízó leveleit pedig az osztályoknak adták ki a választások bitelesítése végett.

Örley Kálmán beszámolója. Örley Kálmán, a margittai kerület országgyűlési képviselője ma tartotta beszámolóját választói előtt, akik lelkes fogadtatásban részesítették.

Beszédében mindenekelőtt a mezőgazdaság szomorú helyzetét esetele, azután rátért az osztrák viszonyokra. Kiemelte, hogy bár Ausztria népei gyűlölik egymást és harcolnak egymás ellen, de gyűlöletük azonnal szövetséggé alakul át, míhlyt Magyarország teherviselési arányának igazságos megállapításánál Magyarország jogos követeléseit akarják megakadályozni. Szólt mégsem csatlakozik a függetlenségi 48-as pártához, mert e párt programjának megvalósítása egyfelől elviselhetetlen terhet róna ránk, másfelől pedig megbontaná a hadsereg egységét. Egészen másképp áll azonban a dolog, ha Magyarország gazdasági különválásáról van szó. Magyarország terheit többé fokozni nem igen lehet; ha tehát Ausztriával nem tudnánk oly megállapodásra jutni, amely Magyarországnak kedvezőbb helyzetet biztosít, mint amint az a gazdasági különválás útján elérhetőnek tart, akkor ő is a vámsorompók felállítására mellet fog küzdeni.

De e kedvezőtlen viszonyok közt sem szabad kétségbeesnünk. Magyarországnak vannak nagy fiai, akik teljes lelkesedéssel küzdenek bajainak orvoslásán. Ezek között első helyen áll Széll Kálmán miniszterelnök, akinek tiszta hazafisága, nagy tudása és politikai bölcsesége átérzi a nemzet báját. Széll Kálmán az ő hazafias, táradhatatlan munkássága kormánytársaisal szilárdítani fogja belügyeinket és javítani fogja közigazgatási viszonyainkat, az Ausztriával szemben megoldandó kérdéseknél pedig mint eddig, úgy a jövőben is valódi apostola lesz Magyarországnak igazainak és jogos érdekeinek. Hogy azonban Széll Kálmán miniszterelnök munkája és küzdelme a kívánt sikerre vezethessenek, föltétlenül szükséges, hogy őt egy lelkes, ragaszkodó többség támogassa, melynek tagjai Széll Kálmánt ismertén egyedüli vezérüknek, viseltessenek iránta becsülettel és legyenek bizalommal politikai működésé iránt. Vannak a párt tagjai között egyesek. — bár örömmel konstátálom, hogy kevesen — akik a szabadelvűpárt régebbi és újabb tagjainak egybeválasztását néhezteni igyekeznek, de mindkét pártárválaltat kiválóbb férfiai oly lojális kijelentéseket tettek ebben az irányban, hogy ezekkel szemben a párttagok tömörülést egyes politikai sullyal alig bíró egyének kirohanásai meg nem akadályozhatják.

Adnak olyanok is, ugymondó, kik Széll Kálmán tekintélyét, mondhatni nimbuzást élekezeti gyűlölség zításával; társadalmi osztályok, kereskedői és gazda érdekek ellentétbe állításával igyekeznek meggyengíteni és nem gondolják meg, hogy e téren elért minden legkisebb eredményt magát a nemzet életeréig gyengíti meg. Végül még olyan vádakat is hoznak fel, hogy Széll Kálmán összejátszik a nemzet legnagyobb ellenségeivel a reakcióval és a minden irányban fellépő tulzókkal. Na hát tisztelt uraim! becsülettel meggyőződéssem egész hitével állítom, hogy minde gyanusítások és vádak nem igazak. Széll Kálmán korá ifjúsága idejében Deák Ferenc nagy és igazi liberális szellemének befolyása alatt az ő közelében élt. Egész életét a liberális eszmék szolgálatában töltötte s úgy a multban, mint jelen időben tett összes kijelentései, tényei mind az igazi szabadelvűség kinyomatát viselik magukon. Tehát oly feltevés, hogy ő egész élet-

fogás, gyors átpillantás, a zenekari hatások teljes ismerete, elsőrangú zenei képzettség, hallás és ütemérezés, vas kéz, s mindezek fölött uralkodó nyugalom és biztonság, mely válságos helyzetben villámgyorsan és észrevétlenül föltalálta magát és soha zavarba nem jött. Hol tanulta ezt Erkel Sándor, nem lehet megmondani; ő nem tanulta a karnagyságot, ő arra született.

1888-ban lemondott az Operaház igazgatói állásáról és csak mint első karnagy működött. 1896-ban kinevezték az Operaház zenekari igazgatójává és amikor tavaly a szezon végeztével egészségi állapota aggasztóra fordult, nagy ünneplések közepette az Operaház főzeneigazgatójának címével teljesen visszavonult az aktívítás teréről. Az utóbbi hónapokban Gyulán tartózkodott rokonainál s ott fejezte be dicsőséggel megfűtött pályáját.

Mikor egyszer Richter Hans társaságában arról vitatkoztak, hogy kik a jelenkor igazán nagy dirigensei, Richter ezekkel a szavakkal hallgattatta el a pilzeni sörernők filharmonikusait: — Hogy kik a nagyok, arról lehet vitatkozni, de bizonyos, hogy Erkel Sándor a legnagyobb.

Soha többé nem fogjuk látni ennek a mi nagy emberünknek hatalmas alakját a karmesteri emelvényen, ahová minden föltűnés nélkül tudott felülni, úgy, hogy csak akkor vették észre, amikor a zenekar megszólalt. Társaságokban ez a rengeteg ember oly nesztelenül, észrevétlenül tudott jelen lenni, surranni és kiosonni, hogy szinte esuda volt. Es így ment el az életből is: senkise tudta, hogy szenvedve, győtrődvé vánszorog a halál kapuja felé. De most, amikor az örökkévalóság érkapuja zugva csapódik be utána, megrettenve nézünk oda.

Egy magyar zseni ment el.

irányát megtagadja, s elárulja a szabadelvűséget és ezzel saját enjét, az ilyen gyanúsítás gondolkozni tudó emberek előtt nem bírhat semmi nyomattékkal.

A beszédet a választók nagy tetszéssel fogadták és bizalmat szavaztak képviselőjüknek.

Pártértékeslet. A függetlenségi és 48-as párt Kossuth Ferenc emlékeite alatt szerdán délután 5 óra körül értekeletet tart, melyre az elnökség a párttagok megjelenését kéri. Az értekelet tárgya: a trónörökös házasságára vonatkozó törvényjavaslat.

Jegyzők gyűlése.

Budapest, október 14.

A magyarországi községi és köryegyzők országos központi egyesülete ma tartotta meg a vármegyeház disztermében évi rendes közgyűlést. E közgyűlés jelentőségét emelte az is, hogy ma ülték meg az ország legtávolabbi vidékeiből idesereglett jegyzők az egylet megalakulásának 20 éves jubileumát. Ez ünnepélyesség alkalmából a közgyűlés Kuncze Imre elnököt, ki 20 éve viseli fardhatlan buzgalommal az elnöki tisztelet, örökös díszelnöké választotta meg. Elhatározta továbbá a közgyűlés hogy az Erzsébet királyné országos községi jegyzői árvaiból alapítja Kuncze Imre nevén 1000 korona alapítványt tesz. A közgyűlés az egylet történetének megírására, pályázat esetén 1000 arany korona, megbízás esetén ivenkint 60 korona díjat szavazott meg.

A tárgysorozatnak különösen két pontja: az elnöki jelentés és a közigazgatás egyszerűsítésének kérdése élénk vitára adott alkalmat. E vitában a jegyzői kar önrézetes szavakban adott ki jevezést elkeseredettségének és többen hangoztatták, hogy a jelen helyzetet már csak a humanitás szempontjából sem lehet tovább tűrni.

Az elnöki jelentés lényegében a községi közigazgatási tananyagok létesítéséről szóló 1900. XX. törvényekről tárgyal. Konstatálja, hogy a tananyagok szervezete nem felel meg ama várakozásnak, amiket a jegyzői kar ahhoz fűzött. Helyette volt a kormány részéről meelőzni a jegyzői kar véleményét, mert a törvény ebben a formájában meg nem állhat. Különösen nagy hiánya e törvénynek a tananyagok rövid időtartama, mely a tananyag feldolgozására nagyon kevés. Azt is kifogásolja a jelentés, hogy a jegyzői minőséghez nem kötötték az érettségi vizsga letételét. Hibáztatja íőleg a jegyzői kar a tananyagok előadói állásának törvényben előírt szervezetét, mert lehetetlen, hogy más foglalkozás által kifáradt egyének a szaktananyagokat helyesen vezethessék.

A tananyagok felállításával megörtönt az első lépés a községi közigazgatás rendezése érdekében. Mint ahogy a közigazgatás reformja a belügyminiszter kijelentése szerint is csak a messze jövő kérdése, addig is, míg ez bekövetkezik, elhatározta a miniszter, hogy a mostani alap épentartása mellett egyszerűsítést fogja a közigazgatást. Ez a kérdés foglalkoztatta ma első sorban a közgyűlést.

Az egylet választmánya ugyanis kiküldött egy hét tagu bizottságot abból a célból, kik a közigazgatás tervebe vett egyszerűsítésének alapelveit foglalja össze. Ezt a munkalátot megküldte az egylet elnöksége az összes vármegyeyel egyleteknek, hogy e fontos kérdésben nyilatkozataikat és szakszerű megjegyzéseiket küldjék be a központi egyletnek, hogy alkalmat adjan a beérkezett szakszerű véleményeket a miniszternek rendelkezésére bocsássák. A vármegyeyel egyletek a központ felhívásának eleget tettek s a közigazgatás egyszerűsítésére vonatkozó nagybecsű szakvéleményüket be is küldték.

A tagnapi választmányi gyűlés határozata folytán az elnökség oly irányú indítványt terjesztett a közgyűlés elé, hatalmazza fel a közgyűlés az elnökséget, hogy feliratot intézzen az országgyűléshez és belügyminiszterhez azzal a kéréssel, hogy tekintettel a községi közigazgatás és a jegyzői kar tarthatatlan helyzetére, addig, míg a közigazgatás általános reformja elkövetkezik, a felirat adatainak figyelembevételével egy törvényhozási, mint adminisztratív uton oly intézkedések tétessenek, melyek a községi közigazgatás és a jegyzői kar mai helyzetén javítanak.

A megindult vitában Dobos Gábor hosszabb beszédben kiejti hogy csakis a közigazgatás államosítása, nem pedig a közigazgatás mai szervezetén való foltozgatás segíthet a jegyzői kar baján.

Gábor János azt hangsúlyozza, hogy a felirat kéri a jegyzői karra oly súlyosan nehezede pénz-bírságok eltérítését.

Poós Mihály a feliratban kifejtetni kívánja azt, hogy a jegyzői karra sem burkoltan, sem kifejezetten újabb munkákat nem rójon a kormány.

Apor János a jegyzői karra nehezede ieladatok közül kiemeli a gomba számra megsaporodott pótdadók: az iskolai, óvodai, különösen pedig az országos betegápolási pótdadó kivételének terhes voltát. Hivatkozik egy konkrét esetre, hogy 21 korona betegápolási pótdadó kezelése 90 korona költséget okozott. Majd követeli hogy az állam védje meg a községek autonóm jogait.

Foglar Géza igen hevesen támadja az eddigi kormányok eljárását. Egy ultimátumot kíván beterveztetni a belügyminiszterhez, hogy még a mostani országgyűlés befejezte előtt segítsen a bajokon, mert különben a jegyzői kar olyan képviselőket küld a

parlamentbe, akik a jegyzők helyzetén radikálisan segíteni fognak.

Kékly László új munkaerőket kíván a jegyzők mellé. Kovács Gyula, Rónai Béla, Kerbó István, Szegedy Albert és Vihely Géza felszólalása után a közgyűlés az elnökség indítványát egyhangulag elfogadta.

Az Erzsébet királyné országos községi jegyzői árvaiból alapított egylet elhelyezése iránt a közgyűlés akként határozott, hogy azt állampapiarokban gyűmölöszteti. A közgyűlés végül Kuncze elnöknek előterjesztésére Szegedy Albert és Jamriska volt alelnököket újból megválasztotta.

KÜLFÖLD.

A khinai háború.

Washington, október 14.

Az Egyesült Államok kormánya és Franciaország koozzájárult ahhoz az orosz javaslatához, amelyben Oroszország azt ajánlja, hogy a khinai kérdésből folyó kárterítés körül fölmerülő nézeteltérések eldöntését, a hágai nemzetközi választott bíróságra bízzák. Oroszország javaslata annak az eszmecserének az eredménye, amely Oroszország és Franciaország között a francia javaslatokra nézve folyt. Az orosz jegyzők helyesli ezeket a javaslatokat és egyuttal megpendíti a választott bírósági döntés eszméjét. Ez azonban nem formális javaslat, hanem csak egyszerű ajánlat, amelyet Oroszország csak mellesleg tett és amelyre formális választ nem is vár. Mindazáltal másolatban bemutatták Oroszországnak azt a választ, amelyet az Egyesült-Államok a francia kormánynak adott.

London, október 14.

Tiencinből e hó 12-éről a következő kelet nélküli pekingsi táviratot közlik: Li-Hung-Csang ma Pekingbe érkezett.

Peking, október 14.

Li-Hung-Csang ma meglátogatta Macdonald angol követet és a többi itt levő követeket.

Tiencin, október 14.

Satow, az új angol követ ide érkezett.

London, október 14.

A Reuter-ügynökség jelenti Sanghaiból e hó 12-éről: Tiencinben a csapatok között a vérhas pusztít. Híre jár, hogy gróf Waldersee néhány nap mulva Pekingbe teszi át a főhadiszállást.

London, október 14.

A lapok jelentek Pekingből e hó 9-ikéről: A szövetséges csapatok tábornokai értekeletet tartottak, hogy a rendőri szolgálát tárgyában az egész városban egyöntetű intézkedéseket fogantatásának. Hír szerint intézkedést bocsátanak ki, amelynek alapján a lakosoknak megengedik, hogy a várost elhagyhatják, vagy a városba bejöhetnek a nélkül, hogy külön engedélyre szükség volna. Sir Robert Hart felhívást készült kibocsátani az ország lakosságához, amelyben biztonságukért jót állva, felszólítja őket, hogy terményeket hozzanak a városba.

Sanghai, október 14.

Az udvar elhalasztotta Szingaufuba utazását, mert Szuzsi tartományban lázadó mohamedánok vannak.

HIREK.

Budapest, október 14.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Október 15-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hírek. A király egy gödöllői távirat szerint ma délután Isaszegre ment vadászni. — György görög király ma délelőtt Párisba érkezett. — Gróf Apponyi Lajos magyarországi udvarnagya ma Nagybonyból Budapestre visszatért.

— Nyugdíjba vonuló egyetemi tanár. Dr. Lindner Gusztáv, a kolozsvári Ferenc József királyi tudomány egyetem közigazgatás és közjogi tanára Farkas Lajos miniszteri tanácsos és idei dékánának bejelentette, hogy a szemeszter végén nyugdíjba vonul. Dr. Lindner Gusztáv a hatvanas években annak a magyar barátpártnak volt a vezetője amely az unió megkötése mellett harcolt, az antiszechsische Partei-jal szemben. Ő szerkesztette a hatvanas évek elejétől egész 1870-ig a *Siebenbürgische Blätter* című Nagyszében megjelenő napilapot. 1872-ben a kőbalmi kerület országgyűlési képviselőjévé választották meg a szakszok. Mandátumának lejártával a nagyszébeni jogakadémianak lett tanára, amikor a nagyszébeni jogakadémiát feloszlatták, a kolozsvári egyetemen ne-

vezték ki a közjog és a közigazgatási jog tanárává. A nyugdíjba vonuló tanár távozását a kolozsvári egyetemi tanuló ifjúság sakkalálta látja, mert benne egy igazság szerető és szakképzett tanárt veszít el, aki hazafiás szellemben nevelte az ifjúságot.

— **Külföldi utlevelek augusztusban.** A magyar királyi központi statisztikai hivatal kiadásában megjelenő *Statisztikai Havi Közlemények* augusztus havi füzetében közölt adatok szerint augusztus folyamán Magyarországon 5575 külföldre szóló utlevelet adtak ki. Ebből a belügyminiszter 5517, az ő felsége személye körüli miniszter 42, végül a fiemei és magyarhorvát tengerparti királyi kormányzó 16 darabot engedélyezett. A kiadott utlevelek tulajdonosainak összesen 772 utilársuk volt. Az utlevelek legnagyobb része általában egész Európába (2299), Romániába (1624) és Amerikába (1455) szolgált. A Horvát-Szlavonországokban kiadott utlevelek száma 3893 volt. Ezek legnagyobb része Bosznia-Hercegovinába és Szerbiába szolgált.

— **Erkel Sándor halála.** Tárcarovatunkban méltatjuk azt a nagy veszteséget, amely zene-művészetünket Erkel Sándor elhunytával érte. A boldogult az utóbbi hónapokban Gyulán lakott a rokonainál, de már kevés öröme volt a vidéki életből, mert folyvást betegeskedett. Régi szívbeteg néhány nappal ezelőtt ágyba döntötte, ahonnan föl se kelt többé. Az Operaház igazgatóságát táviratilag értesítették a gyászról és az Operaház homlokzatára kitűzött fekete lobogó révén hamar híre ment a fővárosban Erkel Sándor halálának. Mély részvét fakadt mindenütt nyomában. Széll Kálmán miniszterelnök mint belügyminiszter intézkedett, hogy az elhunyt mestert az opera körül szerzett nagy érdemeire való tekintettel az operaház költségén temessék el. A holttestet Budapestre hozták, az operaház előcsarnokában helyezték ravatalra s onnan viszik ki a kerepesi temetőbe.

*
Erkel Sándor elhunyt alkalmából, aki a Nemzeti Színház operai igazgatója is volt, a Nemzeti Színház igazgatósága kitűzte a gyászlobogót és az övezegynek a következő táviratot küldte:

Erkel Sándorné urnónék Békés-Gyulán. A Nemzeti Színház igazgatósága mély fájdalommal értesült a megrendítő csapásról, amely Nagyságot szeretett leírte, intézetünk volt operai igazgatójának halálával érte. Fogadják Nagyságot fájdalommal érzett részvétem őszinte nyilvánítását. *Boethy* igazgató.

Az igazgatóság a ravatalra babérkoszorút küld e felirással: *Erkel Sándornak — a Nemzeti Színház igazgatósága.*

— **Glück Frigyes alapítványa.** Glück Frigyes, a Pannónia szálló kiváló jótékonyágáról ismert tulajdonosa ismét újabb, jelentékeny összeggel gazdagította az általa tett alapítványoknak hosszú sorozatát. A nemes szívről és humanus gondolkodásáról ismert férfiú szinte bámulatraméltó leleményességet fejt ki abban, hogy mindig a kellő helyen és időben cselekszik a tudomány, a művészet, az iparoktatás érdekében. Ezáltal a fiatal iparosok külföldi tanulmányainak előmozdítására tett alapítványt, amelyet a következő levél kíséretében küldött meg az országos iparegyesületeknek:

Az Országos Iparegyesület tekintetes igazgatóságának, Budapest. Ezek óta figyelemmel kísérvén az Országos Iparegyesület működését, örömmel láttam azt a sokoldalú, eredményteljes munkálkodást, melyet az ideig az utóbbi időkben kifejt. Örömmel és mint az igazgatóságnak szerény tagja, némi büszkeséggel szemléltem azokat a nagy sikereket, melyeket egyesületünk minden téren elért és megnyugvással tapasztalom, hogy az iparosok e társadalmi alkotása a magyar iparosság érdekében minden közügyben, de minden speciális ipari ügyben is komoly hozzájárulást és kötelességtudó, lelkes odaadással karolja föl. Polgári kötelességemnek tartom, hogy mint a főváros egyik szerény iparosa, a magam részéről is hozzájáruljak az Országos Iparegyesület anyagi erejének növeléséhez, hogy az minél függetlenebbül teljesíthesse kötelességeit minden irányban. E célból *ötezer koronás alapítványt tesz* az egyesületnek a kérelemmel, hogy a tőke fölött maga az egyesület rendelkezék, a tőkének megfelelő kamatokat azonban használja föl az egyesület minden éven legjobban belátása szerint, *fiatal iparosok külföldi tanulmányainak előmozdítására* s hogy erről minden évi rendes közgyűlésnek jelentést tegyen.

— **A Jámorok Klubja.** Berlinből jelentik, hogy a Jámorok Klubja ellen megindított pert tizenkilencedikén feljutják. A vád ezáltal csak az írszerűen üzött szerencsejáték ellen szól, de azért a tárgyalás sokáig el fog húzódni, előreláthatólag *tizenöt napig* is eltart.

— **Halálozás.** Rötzer Ferenc, az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár nyugalmazott vezérigazgatója, ma délelőtt 10 órakor hosszas szenvedés után meghalt. A holttestet ma délután az elhunyt mikéi birtokára szállították, ahol hoinap temetik.

— **Házasság.** Gondos Viktor mérnök, az Egyetértés belső dolgozója eljegyzte Trautmann Irénkét, Trautmann Ottonát, a közmunkatancás főmérnökének leányát, Budapestben.

— **Walter Crane — Zöldy Marcihoz.** Egyik körüti kávéházban napok óta játszik már a cigánybanda élén egy uri képű fiatalember: *Zöldy Marci*, a volt honvédfőhadnagy, aki azért hagyta ott a csillagot egyenruhát, meg a fényes katonai pályát, hogy szenvedélyének élhessen, meg hogy szegény édesanyját egy kissé jobb módba helyezhesse. Nagyon rokonszenves fiatalember a főhadnagyból lett cigányprimás, szinte lényos természetű, rajongó ember, aki él-hal a zenéért s aki — mint maga mondja — azért választotta új pályáját, hogy egy kissé jobb módba jutva később nemesebb ambíciójának élhessen. *Zöldy Marci* most is úgy kezeli a hegedűt, hogy akárhány cigányprimás megírjuzhatná tőle s ezt a naturalista zenészt, aki — leküzdve a társadalmi előítéleteket — cigányprimásnak állt be, nagy kitüntetés érte tegnap. Tegnap délután ugyanis meghívták *Révai Mór* szalonjába, ahol jelen volt *Walter Crane* is, a nagy angol festőművész. *Zöldy Marci* egymásután játszott a szebbnél-szebb magyar nótákat s játéka annyira elragadta *Walter Crane*-t, hogy a következő levelet intézte hozzá:

Kedves Uram!

Nagyon örülök a véletlennek, hogy a magyar zenét, a szíveshől szép nótákat az Ön művésze révén ösmertem meg. Ismételtlen köszönöm Önnek azt a nagy élvezetet, melyet nekünk csodás játékaival szerzett és szívbeli kíváncsi, hogy elérje célját — a bizony szokatlan és nehéz uton, amelyet választott — olyan nagy sikereit legyenek, aminőket méltán megérdemel. A viszontlátásig meleg üdvözléssel

Walter Crane.

— **A Vatikán tolvaja.** Rómából jelentik, hogy a vatikáni alárendelt személyzetből tegnap letartóztatott egy embert, akit azzal gyanúsítanak, hogy ő vezette be a tolvajokat abba az irodába, amelyben a lopást elkövezték. Eddig három embert tartóztattak le.

— **Megoperált szilmi ikrek.** Párisban a tudományok akadémiájában dr. *Prevost* bemutatott egy érdekes hét esztendő brazyai leánykát, akit ő vagy fél esztendővel ezelőtt műtétrel elválasztott a vele összenőtt testvérkéjétől. A két kis leány a szívvel volt összenőve s az operáció mégis sikerült annyira, hogy az egyik leánya életben maradt. *Prevost* orvos, akit a kollegái és a tudósok feszült figyelemmel hallgattak, elmondta, hogy a leánya most rendszeresen eszik, iszik, játszik és éppen úgy él, mint hogy ha soha össze nem lett volna nőve a testvérkéjével. Egyébként fogalma sincs arról, hogy megoperálták s abban a hitben van, hogy a testvére még vele van. Ha tikörbe néz, kedvesen rámosolyog és integet a tikörképének, azt hiszi, hogy az a párja. Az életben maradt kis lányt bemutatva, az érdeklődők láthaták, hogy melkasa nagyon el van torzulva s nevezetes, hogy *a szive jobb oldalt van.* De ez éppen-séggel semminemű zavart nem okoz. Doktor *Prevost* az elpusztult leánykának egy gipszfiguráját is bemutatva s amikor az élő testvére ezt meglátta, kérte, hogy megölelhesse s mikor ezt megengedték neki, gyöngéden becézgette a szobrocskát. Rio de Janeiroban az érdeklődés oly nagy volt az operáció iránt, hogy ezren és ezren várakoztak a kórház előtt.

— **Bosszuálló szerető.** *Sumianszky Mihály* 38 éves napzsáms 12 éven át közös háztartást folytatott *Kiszél Zsuzsanna* napzámósnoval. A napokban alaposan összeveszték egymással s az asszony *Pákozdy József* napzámóshoz költözött, aki a Vízafogón, a Viktória malom közelében egy fabódében lakik. *Sumianszky* sehogy sem tudott belenyugodni sorsába s magához véve *Lejczeyt*, elment *Pákozdyhoz.* Este volt már s a deszkajátón nem mehetett az udvarra, átvette tehát magát a palánkon. A zajra előjött utódja, akit azután úgy sejtbe vágott a fejszével, hogy az vértől boritva, összeesett. A bosszuálló ember erre elmenekült. *Pákozdyt* pedig súlyos sebével beszállították a Rókus-kórházba.

— **Akinnek nem tetszik Nóra.** A görliúzi városi színházban történt. Nórád adták, s mikor az első felvonás közepétján járt az előadás, egyszer csak fölkel az egyik néző, s némi érthetetlen dünyögés után így szól:

— *A darab nem tetszik nekem. Nevem Müller Agoston!*

Ezt nagyon bátran mondotta, de azért mégis csak be volt esipve *Müller Agoston*. Ezért nem is bántották nagyon, csak lepiszegették, kivitték. A színpadon nem vették észre a lélekjelenlétüket s zavartalanul folytatták az előadást.

— **Bankrablás Amerikában.** A *winnemucca* bankot *Nebraska* államban igazi amerikai kedélyességgel rabolták ki lényes nappal. Egyszerűen megjelentek dében lóháton a rablók, leszálltak, bementek a bankba, ahol éppen csak egy fél lézengett akkor, neki szegtek revolverüket a pénztárosnak és a többi személyzetnek. A pénztáros előadta a pénzt, a rablók erre újra felkapták a lovakat az utcára kiperancsolt banknépséget elűzt, s elvitték. A bankosok ugyan lármát csaptak és néhány golyó el is tütyült a banditák füle mögött, de egyéb baj nem történt.

— **A jókedvű De Wett.** A háboru se mindig lóporfüstös, véres mulatság, akad egy-két pihenő perc, amelyben a vicc is megterem. *De Wett*, a háboru végén az angolokra annyira kényelmetlenül vált boer parancsnok is szentelt hadakozás közben néhány pillanatot a vidámságnak, s természetesen az angolokon igyekezett mulatni. Egy napon abban az időben, amikor *Lord Methuen* tudja isten hányadszor azt hitte, hogy *De Wett*et végre megcsipli, az angol tábornok egy táborhoz ért, amely látszólag ki volt halva s csak egy boer állt őrt egy nagy sátor előtt. Az angolok óvatosan közeledtek a sátrakhoz, de azok üresek voltak. Azután megrohanták az őrt, de ez meg fából volt, s kezében a következő tartalmu cédulát tartotta:

Miután az angol seregtől kitünő sátrakat foglaltam el, engedje meg, hogy ezeket is önnek ajándékozzam. Bocsásson meg, hogy nem vártam meg, de két esztendő múlva ismét eljöhét ide.

De Wett.

A boer parancsnok egyszer *Roberts fővezér* is megréféalta. A heidelbergi vonalon elvágta a távirót, s a sodronyt összekötötte a maga Morse-géppel. Nemsokára távirat érkezik, *Hunter* tábornok küldte *Robertsnek*, s így szól: „*De Wettnek nyomában vagyok. Kérlek erősítéseket.*” *De Wett* pedig ezt a táviratot küldte *Robertsnek*: „*Szükségtelen erősítést küldeni, mert De Wettet 5000 emberrel együtt elfogtam. Hunter.*” Ennek természetesen nagyon megörültek *Pretóriában*. Volt nagy dinom-dánom, valamennyi angol katona elázott. Reggel felé azonban új távirat érkezett *Bloemfonteinből*, amelyben *Robertstől* erősítéseket kérnek a szorult helyzetben lévő *Hunter* tábornok kiszabadítására, mert közben *De Wett* kezdte szorongatni *Huntert*.

— **Új postahivatal.** A nógrádmegyei *Zsély* községben a szomszédos *Szklobonyán* működő postahivatal egyidejű megszüntetésével 1900. évi október 21-én királyi postahivatal lép életbe, mely levél, pénz és csomagküldemények, 1000 koronáj terjedő postautalványok utánvételek és postai megbízások felvételével, továbbításával és leadásával, továbbá a postatakarékpénztári teendők ellátásával van megbízva.

— **A halott chequeje.** Különös körülmények között halt meg *New Yorkban* *William Marsh Rices*, egy milliós telepitvényes. Már-már kiadták az utasítást a halott élegetésére, amikor újra megjelent a halottkém s lefoglalta a halottat. A *Swenson* és fia bankcék kérésére történt ez. A cégnak ugyanis alig néhány órával *Rices* halála előtt annak egy *huszonöt ezer dolláros* chequejét mutatták be, amelyet azonban nem fizettek ki mindjárt. Amikor ugyanis *Swenson*ék a cheque-t átvették, tudakozódtak telefon útján. *Rices* szolgálja először azt felelte, hogy az ura süket s nem beszélhet telefonon, majd hosszabb szünet után kijelentette, hogy meghalt. *Rices* titkára aztán megállapította, hogy a huszonöt ezer dolláros cheque első része egy egész cheque-sorozatnak, amely összesen *háromszázharmincöt ezer dollárról* szól. Ezeket a chequeket *Rices* csakugyan halála előtt néhány órával állította ki egy *Patrick J. Albert* nevű ügyvéd számára. A bankárok nem tagadták meg végképpen a cheque kifizetését, de előbb vizsgálatot indítottak arra nézve, mi okozta *Rices* halálát. A halottaskamrába kiküldött orvos azonban nem tudta megállapítani a halál okát, mert a balzsamozó folyadékokból nagyon sokat fecskendeztek be a holttestbe. Igen érdekes adat, hogy *Rices* nyomatókosan kérte, hogy ne balzsamozzák be.

— **Elhagyott leánya.** Párisban, a kiállítási élet nagy zsvájában egy kicsiny leánya sirdogálva bolygott az utcán. Az emberek körülvettek, simogatták, kikérdezték, de jó ideig nem tudhatták meg bajának az okát. Nem tudták a nyelvén, a leánya német volt. Aztán mégis akadt ember, aki megértette. Alighanem kitétek, mert sok nap mult el és egyetlen rendőrhivatalban sem kereste a papája és a mamája. Szinte ájndozott a szőke apróság az éhségtől, de mikor magához tért, csak annyit tudott elmondani, hogy a szüleihez jött Párisba. Semmi egyebet nem tud. Most Európa összes nagyobb városaiba elküldik a fotográfiát a rendőrségeknek, hogy folytassák a nyomozást.

— **Ál-villamoszerelő.** Egy idő óta két veszedelmes tolvaj járt házról-házra, hogy a villamos csengettyüket *javítsa*. A két tolvaj minden keze ügyébe eső tárgyat elment a lakásokból. Tegnap azután a rendőrség keze közé került a két jómadár. Ugyanis beállították *Galla Ignác* hálókoosi-felügyelőhöz, a Csömör-úti 16. számú házba:

— *A házi ur* küldött bennünket a csengettyűk kijavítására — szól az egyik.

Galláné kijelentette, hogy rendben vannak a csengők, de a buzgó emberek mégis csak *megvizsgálták* a vezetékeket, s hamarosan összeszedtek egy éjjeli szekrényről három arany gyűrűt meg egy pár 1000 koronát érő titbevalót, azután megurottak. Szerencsére utólerők őket s elfogták mindkettőjüket. *Fésis János* nagyreádei születésű 32 éves rovvit multu napszáms az egyik, *Till Frigyes* szolnoki születésű 29 éves gépiakatos a másik. A rendőrség lezárta őket s átkísérte a vizsgálóbíróhoz.

— Az **Indra** gőzös hajótöröttel. Vagy félhónappal ezelőtt szenvedett hajótörést a *Cap Guardafui* közelében az **Indra** nevű gőzös, amelynek megmenekült utasait most hozta *Plymouthba* az **Egypt** gőzös. A menekültek így beszéltek el viszontagságos útjukat: Négy naszádon hagyta el a hajó legénysége a súlyedő roncsot. A kapitányt, a másodtiszteket és néhány matrózt egy arra haladó gőzös még aznap felvette fődézetére és Adenbe szállította. A legénység többi része azonban csak huszonhárom nap múltán került ide, miután a legkülönösebb kalandokat éltek át. Két nappal az **Indra** elhagyása után egy szomali hajóra bukkantak, amely felajánlotta, hogy a partra vontatja bárkáikat. Az angol matrózok valamelyike értett a somaliak nyelvén és így megtudták, hogy a barbár hajósok addig nem akarják őket kiadni, ameddig váltásdíjait nem kapnak értük. Ellenkezéssel pedig rabszolgáik fogtak eladati. Erre a borzasztó hírre a matrózok a naszádjukba rendelt fegyveres szomali énekek idején a tengerbe dobták, elválták az uszálykötelet és két bárkájukra felvonván a vitorlákat, menekülni próbáltak. A szomaliak azonban csakhamar üldözöbe vették őket és már már nyomukba értek, mikor a menekülők a kisebbik naszádról mind a nagyobbik vitorlásra szálltak át, úgy hogy 39-en voltak a gyenge faalkotmányon. Szerencsésen meg is szabadultak a szomalitól, ám 8 hosszú nap telt el, ameddig az arab partok egyik falujához értek. Időközben ivóvizük annyira el fogyott, hogy a napi adagot fejenként 4 evőkanálra kellett szorítani. Az utolsó 7 nap alatt pedig egyáltalán nem volt egy csepp enni vagy inni valójuk, úgy hogy a teljes kimerülésnek kiszolgáltatta szenvedték át a déli nap izzó sugarait. Az európai legénység nagy lelkiérővel tűrte sorsát, ám a bennszülöttek egymásnak nyujtogatták késeiket, hogy kölcsönösen megtegyék az utolsó bajtársi szolgálatot és vessenek véget a további kínlásnak. A tiszteknek minden erélyüket és tekintélyüket közbe kellett vetniök, hogy a szerencsétlenek szándékuk kivételével megakadályozzák. Végre elérték Barralt. Még tízenkét napot töltöttek itten a partokon a legnagyobb szorongással. Csak midőn valahára Adenbe értek, kárpótolhatták magukat a kiállott szenvedésért, nyomban a pompás és élelmiszere bőséggel ellátott Egypt edézetére szállították őket.

— Az **iszákköz** áldozata. **Keresi** Mihály csabai születésű 34 éves napszámot tegnap ittan bevitték a IV. kerületi kapitányságra. Annymira részeg volt, hogy saiat érdekében ott tartották, mert lakását sem tudta megmondani. Reggel felé kijönözött ugyan de beszéd helyett csak egyes hangokat tudott kiejteni, *elvezette beszélőképességét* s eszméletlenül esett össze. A rendőrvos megvizsgálta, de semmi külső sérülést nem talált rajta, mégis beállította a Rökuskórházba. Valószínű, hogy a nagymennyiségű itálnak lett beteg.

— A **milliomos és a rendőrök**. Amerikában úgy látszik a rendőrnek különbséget kell tenni a miliomos és a szegény ember között. Ezt bizonyítja az a tárgyalás, amely Flammer newyorki rendőrbíró előtt folyt le. A Central Parkban, a legfelső *négyszáz* birodalmában, gyors hajtásért letartóztatták Frank Workot, a nyolcvan éves milliomost és ex-bankárt. A fogság nagyon rövid ideig tartott, mert a szegény milliomost barátai jótállása mellett rögtön haza bocsátották. Ennek ellenére az öreg ur másnap dültől sápadtan megjelent Flammer bíró előtt, Hewittnek, New York volt polgármesterének a kíséretében, akit Flammer nagyon tiszteletteljesen üdvözölt. Baldwin rendőr elmondta, hogy Work a Central Park leglényesebb útján két tüzes tálot rendkívül gyorsan hajtott, veszélyeztetve a járókelőket, s nem is a rendes uton hajtott. Utána vágatott a milliomos kocsijának, s udvariasan kérte, hogy sziveskedjék lassabban hajtani Work a lovai közé vágott, mire ő megragadta a lovak zabláját. Work összeszedte s ostarával kétszer a fejére vágott. Hat más rendőr is bizonyította, hogy a dolog így történt, sőt Jones és Morgan rendőrök kijelentették, hogy ők az általuk jól ismert milliomost még előbb is letartóztatták volna, ha nem lettek volna másféle elfoglalva. Két más rendőr pedig azt vallotta, hogy Work, mikor a fogházból kiszabadult, úgy vágatott haza, mint egy örült. A vén ex-bankár védelme nagyon rövid volt:

— Igaz, a rendőrön végigvágtam, s öt pizkos kutyának neveztem, s kész vagyok ezt ismétlni is.

— Nem ismeri ön mr. Workot? — kérdezte a bíró Baldwin rendőrt szigorú hangon. — Azt hiszem, elég lett volna Workot egyszerűen megidézni, Mr. Work, én hiszek önnek, én önt fölmentem.

Azután barátságosan kezét fogott Workkal és Hewittel, a rendőrökre pedig lesújtó pillantást vetett.

— **Rendőri hírek.** **Neubauer** Iona hat esztendő iskolásteányt tegnap délen a Rózsa-utca 59. számú ház előtt egy parasztszékér agyongázolta. A vizgatatlan kocsis ellen megindították a vizsgálatot. — A felső-rákosi rétek egyikén. a 7699/10. sz. — egy szalmakazal ismeretlen okból kigyulladt. A kár 50 forint. — **Oberländer** Ferenc asztalosmesternek az

Akácfa-utca 36. sz. a levő asztalosműhelyében tűz ütött ki, melyet azonban a házbeliek hamarosan eloltottak, s így a kár jelentéktelen.

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyujtót!**

SZÍNHÁZ. ZENE.

— **Operaház.** Hogy a Wagner-dalművek mennyire vonzanak közönséget az *Operaházba*, megmutatta a mai est: A *Walküre* csaknem egészen telt meg a nézőtér. A trilogiának első részét már tavaly a szezon vége felé akarták előadni, de *Burrián* kedvéért, aki a Siegmund olasz szövegével nem tudott idején elkészülni, akkor *Lohengrint* adták másodszer is elő. Ugy tudjuk, hogy *Burrián* csak azért bízták Siegmund szerepét, hogy a *Walküre* ensembleja *Burrián* megérkezéig tökéletesedjék, akitől elvégre nem lehet kívánni, hogy harminc próbán résztvegyen és aki ilyen módon majd egyszerűen beleilleszkedhetik a dalmű kész keretébe. Szerepének lírai részeiben nem is volt egészen rossz *Burrián*, aki egybíránlódosor játékaival és furcsa énekmondásával (a gyomrából húzza elő a hangokat) különösen fest a wagneri dalműben. *Sigfrid*ét, ezt a magasabb altnak írt szerepet, amely *Hilgermann* Laura távozása óta árván maradt, *Vasquez* gróné magas szopránjára bízták, aki szép hangjával tud ugyan érzéki hatásokat elérni de ellenére a mű szellemének és stílusának. Ha a vezetőség *Vasquez* grónét Wagner-szerepekben akarja fölléptetni, akkor oktassa Wagner-stílus is, ha pedig ez nem sikerülne — elvégre évek óta nem sikerül — tessék más szereposztásról gondoskodni. *Hunding* szöke felesége nem olasz primadonna, azonfelül pedig van is néhány mély kótája, amely nem telik a mi jeles *Aidán* organumából. — A Wagner-stílus nemes dikcióját és hősiéget nagyszabású ábrázolását örömmel élveztük *Diósgyőri Handl* Berta Brühnilda-alkításában, akinek valóban drámai hangja ma teljes erejében pompázott. Az ensemble kiegészítették: *Ney* Dávid fenséges *Wotan*ja és *Szendri* erőteljes *Hunding*ja és *Sensy* Mariska ez az intelligens és törekvő énekesnő, mint *Fricka*. Frissen énekel a nyolc *Walküre*. *Kerner* István biztos lendülte dirigált.

(—ly.)

— **Petőfi-est az Urániában.** Az *Uránia-Színház* hétfői október 22-ikén *Petőfi-est* rendez. *Tordai-Grail* Erzsi, az európai körutjáról ismert nőrecitátor fogja tartani a causerie-szerű előadást. *Tordai-Grail* Erzsi neve különben igen ismeretes a külföldön, ahol évek óta tartott körutjai alkalmával a világsajtó legmelegebb hangja elismerését szerezte meg előadásával. Az e beszélés tónusában ismerteti a legnagyobb magyar poétát: *Petőfi* Sándort, életét, költészetének karakterét, szerelmét, küzdelmeit s mindazt, ami a lángelkű költő életével és korával összefügg. A gazdag program tíz számból fog állani. A rendes helyőrákra előjegyzést már a mai napról kezdve elfogad az *Uránia* pénztára.

— **Biaha Sárka a Magyar Színházban.** *Biaha* Sárka, aki e hó 16-ikától kezdve a Magyar Színház tagja, csütörtökön, 18-ikán lép föl először, amikor a *New York szépe* című operettben a főszerepet fogja játszani.

— **A Grünfeld-Fürger kamara-hangversenyel.** A *Grünfeld-Berkovics-Rékai-Bürger* kamara hangversenyek első öt napjára szóló műsora a következő:

I. okt. 23. Vonósnyegyes Beethoven F-dur op. 18. Alberti V. éneke. Vonósnyegyes Dvorzak E-dur II. nov. 11. Novelettké Kazanovov (uj) Horváti Hegedűszónata (uj) Takács M. éneke. Vonósnyegyes Haydn. III. nov. 25. Vonósnyegyes Boettneri C-dur. Mozart Ária Meyer J. Bratuk zongoránnyegyes Pauer Miksaival. Liszt Angéla. IV. december 1. Mozart Vonósnyegyes Bartók, kettős hangverseny Kelen Ida és Hollósi Kornélia közreműködésével. Handel B. éneke. Kettős nyegyes Spohr. V. december 16. Beethoven estély. Vonósnyegyes op. 127. Eszúr. Rona J. éneke. Acte.

Bérlétegyek Rózsavölgyi és Társa udvari zeneműkereskedésében válthatók 20 koronával (Kristófi-tér.)

— **Leoncavallo gyászmiséje.** *Leoncavallo*, a hírneves olasz zeneszerző, most *Brissagoban* időzik, ahol azon a nagy gyászmisén dolgozik, amelyet *Umberto* olasz király család napjának Jordánián. *Rómában* fognak először előadni. Egyuttal megemlítjük, hogy a neves szerző *Zaca* című új dalműve november 10-ikén, vagy 12-ikén fog bemutatásra kerülni a milánó *Teatro-Lirico*ban. 1901-re befejezi *Leoncavallo Roland* című dalművét is, amelyet tudvalevőleg a német császár megrendelésére ír.

— **Operett-premier Bécsben.** A bécsi *Carl-Theater*-ben tegnap volt az idei évad első operett-premierje. Bemutatóra került *Wenbergernek*. Az operett szerzőjének *A dva* című operette, amelynek szövegét *Duchbinder* Bernát magyar származású német librettista írta. Az operettnek a bécsi kritika szerint, óriási sikere volt.

— **Liszt Szent-Erzsébetje a bécsi operában.** A bécsi udvari opera *Erzsébet* királyasszony nevenapjának fordulóján, november 19-ikén, elő fogja adni *Liszt* Ferenc *Szent-Erzsébet* legendája című zeneművét. A zenemű címszerepét *Kurz* kisasszony fogja énekelni.

— **Hauptmann új drámája.** Megírta, hogy *Hauptmann* Gerhart, a lakosság szerzője, *Kramer Mihály* em alatt új drámát jelezte be. Az új *Hauptmann*-darab, mint *berlini* újságok írják, az idei tél során fog színpadra kerülni az ottani *Deutsches Theater*-ben.

— **Vidéki színészet.** A sátoralja-ujhelyi új színház — mint levelezőnk írja — december 1-én nyitják meg ünnepélyesen. *Halassy* Bélának, a sátoralja-ujhelyi színház új igazgatójának jelesen szervezett társulatával. Ugyanez a megalakul az *Északkeleti Szini Szövetkezet* Eperjes, Beregszász, Munkács, Ungvár és Sátoralja-Ujhely városok egyesülésével. *Halassy* társulata ez idő szerint *Békés-Csabán* működik a közönség nagy tetszése mellett. Novemberben már a szövetkezet első állomására, Munkácsra vonulnak be. Jelesebb erők: *H. Serfőzy* Etel, *Gönczy* Bella, *Rátonyi* Tilla énekesnők, *Rápolthy* Katinka, *Gyurman* Alice, *Radnay* Zsuzsika, *Latabárné*, *Nagy* Vilma, a dráma-művészet tagjai, *Rédey* tenorista, *Jakab* Gyula baritonista, *Halassy* Béla, *Hidassy*.

A nagyváradai színház.

Irta: **Marton Manó.**

Nagyvárad ősi történetébe nem irtak örvendesebb dátumot a máinál. Búszkúen ragyog ki ennek a napnak örök időkre ható fénye a komor lapokról, melyek évszázadok sötét küzdelmeit, török-tatár világbíró erejét panaszolják késő utódoznak.

Szent László városában a haladás szelleme, a kultúra ulti ma diadalünnepét. Az új színházat nyitják meg, amelyet Szigligeti emlékének emelt Nagyvárad áldozatra kész népe. Nem országra szóló célo közben nyílnak meg a művelődés csarnokának kapui: a polgárok nem oszt, nem adja a maga részét, amelyre esztendő végteleen rendjén szerezte meg a justt. Csöndes, családi ünnepség esik itt a Kőrös partján, amolyan boldog házi ünnep, mint amikor a familia szemefényét a főhehér kisasszonyt mutatják be az első zsúr során. Ám a váradiai örömeinek mégis visszhangja támad szerte az országban, mindenütt, amerre ezelt, tíz meg husz éven keresztül guny szava kelt, ha a mi nem létező színházunkról esett a beszéd, arról a színházról, melynek alapkövét egy emberöltőn át készülték elhelyezni. Bizony tán két emberöltőnek is beillik ez az idő.

Két esztendővel azután, hogy *Széchenyi* István felajánlotta évi jövedelmét az Akadémiának, két évvel azután kezdetek hatni a legnagyobb magyar reform eszméi Várad nemes városában. 1827-ben fordult Várad-Olaszi Biharvármegyéhez, anyagi támogatást kérvény, minthogy „nemzeti pallérozsottság tekintetéből egy magyar játékszint szándékszik kebelében felállítani”. Ez volt az első lépés a színház építésének híres kérdésében.

A színészet ügye azonban Nagyváradon sokkal, de sokkal régebb. A tizenhetedik század közepe táján már voltak magyar és latin nyelvű színlelőadások a jezsuiták kolostorában, mely kosaras ablakokkal, sárga falával a mostani *Széchenyi-tér*-en nyúlt keresztbe. A klastrom épületében külön teatrum állott, ahol a tanítványok bibliai és erkölcsös tárgyu műveket adtak elő. A teatristák rendszerint a retorika és poézis-ostály növendékeiből teltek ki, akik „föltöttebb igen hasznos ügyekezzel játszanak színt” előkelő papi vendégeik előtt. Többek közt a *Tékozló fut* is színe hozták, meg az *halálra kérészt István királyt*.

Mária Terézia koráig a jezsuiták gondoskodtak Várad-Olaszi lelki mulattatásáról, míg meg a zenekedelő Patacsich Adám püspök, az 1780-as években meg nem teremtette a város vidám, zajos zenei életét. A püspöki alában zenés játékokat, oratoriumokat rendeztetett az ő később híressé vált regens chorával: *Ditters*ssel. A rezidenciabeli mulatozásokon világi urak, nevezetesen katonatisztek is vettek részt, akiknek *Hohenlohe Schilling-ürst herceg*, a mulatós öbester volt a diszük. A parkós urak szórakozásáról hírt vittek azonban a bécsi udvarba, mire tiltó üzenet küldött a királyné Várad püspökéhez, aki felszólatta egyházi zenekarát és végét szakította a vigadózásonak.

Csöndességben teltek, fogytak az évek, csak a *Neu-Kienhold* regiment muzsikája pezsdítette fel néha az elhagyatott város népeit. Nagysokára 1784-ben végre színlelőparkat ragasztottak a falakra. Megérkezett az első német színjátszó társaság, melynek *Mitter* D. József volt az igazgatója. Jó soruk lehetett a teatristáknak Váradon, mert ettől fogva egy másuttan kérék játszásra engedelmet a német társulatok direktorai. 1786-ban *Divald* Ferenc, két évvel később *Berndt* Fülöp színészei domborítottak a cs. és kir. jogakadémia szalájában, hol első helyen 24 krajárért tapsoltak öregapáink.

Hosszu tíz esztendővel ennekutána, 1798-ban hangzott el az első magyar szó a nagyváradai színpadon. *Kelemen* László vonult be a Királyhágón tul való kincses országból Várad városába az ő derék színjátszó társaságával. Augusztus 28-án este volt az első előadás a Sas termében. A *Siketéma* című vígjátékban mutatkoztak be a színészek, de bizony a legsíralmasabb szomorujáték során se hull annyi könny, mint amennyit jó eleink ezen az előadáson igaz hazafi örömben elsírtak. A „nevendék Institutumnak” nagy szeretettel fogták pártját, s *Kelemen*ék október 3-ig

hirdették a magyar ígét a Körös mentén. Tán tovább is maradnak, ha történetesen országos vásár nem esik Debrecenben. Így azonban csak az elkövetkező esztendő telén tértek vissza országos bolyongásukból Várad első színészei.

Most már hosszabbra nyúlt az idejük, s a sorokkal is meg lettek volna elégedve, ha a cenzura nem okozt volna tenger galibát. Miller Jakab nagy ur, a cenzor ugyancsak hatalmas despotá volt. Azóta se fogott annyi kéklaplábász Váradon. Végre is Kelemen panaszt tett a helytartó tanácsánál, mely II. Lipót császár személyes beavatkozására körmere koppintott a színészek zsarnokának. Köszönbették pedig ezt gróf Rhédey Lajosnak, a későbbi főispánnak, ki fölöttégyes pártfogója volt a magyar színészetnek, s bőkezű mecénása a magyar színészeknek.

Nem volt azonban a színészetnek áldozatkészebb protektora Sándorffy József táblabírónál, aki a század elején főfizikusa volt Biharvármegyének. A büszke nemes ur látva a szegény magyar teatristák tengődését, a maga költségén 1280 rh. forinton kocsisólavostól megvett egy színtársulatot. Tajaiul szerződtette a híres Nagy Pistát Kántornét, Juliát, akiknek havonta 10—12 rh. forintra is jelrogott a gázsijuk. Az új társulat 1814. július 14-én nyitotta meg a váradit színtársulatát. A színtársulat ezt hirdette:

A' Felsőbbek engedelmével
ma, csütörtökön, jul. 14-én
A' Nemzeti Jászok Társaság által
elő fog adódní
Paulina
vagy
A' véletlen' egybentalálkozás
innepe.
Érzékeny játék 3 felvonásban
Szerzette Schidbach.

Sándorffy bejárta a társaságával Aradot, Debrecen, mindenütt nevezetes sikereket aratván. A cenzurával neki is sokszor gyűlt meg a baja, magas pártfogói azonban mindenkor segítségére siettek.

Később, 1817—18 táján a viszonyok alakulása megkívánta a kényelvi színészetet. Magyar és német nyelvű előadások estek Nagyváradon. Kántorné jutalmajátékára is német darabot adták: Kotzebue *Die Brandstachlung* — mit hoher Beuilligung.

Példátlan bőkezűségével 1821-ig támogatta Sándorffy a színészet ügyét, majd társulatát az összes színpadi fölszerelésekkel együtt Eder Györgyre ruházta át. Jöttek-mentek ezután évekig a magyar és német trüppök, melyek erősen kultiváltak a rémdrámaikat, miknek ez a kor kiválóképpen kedvezett.

Abday Sándor színjászok társasága volt közöttük a legelőkelőbb. Az ő társulatának az egykor ünneplélt *Dérnyé, Székelyné, a szép Parázsóné s Pályi Elek* is tagja volt. Balta Károly direktornak a felesége tette emlékeztetést nagyváradit szereplését a harminc évek elején. A kuruz menyecske egy előadás közepén észrevette, hogy a publikum elégedetlenkedik. Nosza több se kellett: kirohant a világot jelentő deszkákra s pörbe szállt a nagyrédmű közönséggel:

— Akinek nem tetszünk, — rikácsolta sirván,
— kotródjék ki innen, de menten!

1840-ben jeles erővel tért vissza ismét Abday, aki a Sasban ütötte fel sátrát. *Megyeri, Egressi Gábor, Prielle Kornélia, Várady Pál*, mind megannyi nagy alakja a magyar színművészetnek az ő társaságánál kezdte meg nemzethódító működését. Később *Felki Miklós* is hozzájárult a szerződött. A társulatot nagyon szeretete Várad népe, s mint meg nagyon írva, lelkes emberek gondoskodtak a színészek konyhájáról is ez időben. Tíz esztendővel később *Munkácsy Flóra* volt a váradiai ünneplésének tárgya.

Szabó József direktor a szabadságharc után, az ötvenes évek derekán operákat is hozott színre. Egymásután hirdette a színpal *Ernő, Lucia di Lamermoor, Troubadour*, s a jó magyar hazafiak zomoru-ságukban szívesen jártak a színházba, s elhalmozták szeretetükkel a társaság fényes nevi tagjait: *Bulyoszy Lillát, Egressit, Prielle Kornéliát, Hegedűsnét, Bodenburgot*.

A rozszant arénát, melyben immár nyolc nyáron át tartottak előadást, 1859-ben renoválták, mire *Latabár Endre* vonult be társulatával, aki nagy gondot fordított a hazai klasszikusok műveire, *Katona, Szilágyi, Jókai, Eötvös* darabjait hozta színre, azonban a nép inkább a rémdrámák felé hajlott.

Ettől kezdve számos színésztársaság fordult meg a magyarságnak e végvárában. *Molnár György, Follinus János, Mándoky Béla, Aradi Gerő, Nagy Vince* s legutóbb *Ditrő Mór, Megyeri Dezső, Leszák András* és *Nagy Bölöny József*, kik többnyire a kolozsvári társulattal jöttek nyárra.

Az ország színészetének büszkeségei, a legnagyobb magyar színészek ugyszólván egytől-egyig játszottak Váradon. Csak néhány nevet említiünk azokon kívül, akikről ez írásban már szó esett. Ime:

Szentpétery, Borsos Klára, Udvarhelyi, Lendvayné, Lendvai, Benza, Szerdahelyi Kálmán, Rónai Gyula, Pusztai Béla, Paulay Ede, Prielle Lilla, Blaháné, Jászai Mari, Vizvári, Pálmai Ilka, Ujházy, Náday, Krecsányi Sarolta, Somogyi Károly, Nagy Imre, Somogyiné Nagy Julia, Szathmáry Árpád, E. Kovács Gyula Szentgyörgyi István, az újabb nemzedék: Fáy Szeréna, Deli Emma, Kürty Klára, Balassa, Fenyvess, Gál. Milyen hangosan dicsérik Várad magyarságát, intelligenciáját ezek a nevek!...

S most, hogy új oltára, díszes temploma van a színművészetnek, bizonyos, hogy új, erős színésznemzedék is fog nevelődni Várad városában.

A tiszta görög stílusban épült ragyogó színház, mely ezernél több embert fogadhat magába, olyan mint egy hétéhár templom a klasszikus korban. A bejárója előtt hat óriás oszlop tartja a homlokzat háromszögűsége faragott szoborcsoportot. A márványlépcsők tövében is két impozáns kőszobor nyulik fel, a vigjáték és dráma emblémája.

Nagyvárad polgárai büszke örömmel csodálják a tündérszép palotát, melynek építési költségei jóval meghaladják a félmilliót. De a város kifejezetlenül sokat nyert azáltal, hogy *Uyhovszky József* polgármester megvalósította programjának sarkpontját s a színházat a Brémer-téren emelte, szembeszállva az évtizedek óta élő tervvel, mely a város végén levő nagy piacra szánta a kultúra csarnokát. Nagy harcok zajlottak le a város közgyűlésein a színházkérdésben, sokszor ütközött meg a két párt, míg végre 1899 nyarán belevágták a csákányt a Brémer-téren roskadozó öreg bagolyfészkekbe, amelyeknek helyén most a város büszkesége pompázik.

MŰVÉSZET.

□ **A Walter Crane-kiállítás megnyitása.** Az Iparművészeti Múzeumban ma délután nyitotta meg *Walter Crane*, a kiváló angol művész kiállítását. A megnyitáson rendkívül nagyszámu, előkelő közönség volt jelen, melynek sorában ott láttuk többek között *Hegedűs Sándor* kereskedelmi minisztert és nejét, *Berzeviczy Albertet, Jókai Mór* és nejét, *Fraknóy Vilmost, gróf Festetics Sándort, Emmer Kornélt, dr. Katona Béla* koronagyűzőhelyettesét, *dr. König Gyula* egyetemi tanárt, stb. Ott volt maga a mester is nejével és két fiával: *Lionel* és *Lancelot*-val. A minisztert *Radócs Jenő*, az Iparművészeti Múzeum igazgatója kalauzolta végig a kiállításon, amely rendkívül tetszett neki s a mester előtt nem egy ízben adott kitéjezt esodálátának.

□ **A szófiai nemzetközi szobor-pályázat.** Megírtuk, hogy a bo gár kormány szobrot emeltet III. Sándor orosz cárnak s e célból nemzetközi pályázatot hirdetett. A pályázaton résztvevő három budapesti művész is. Mint Szófiából táviratozzák, az első díjat *Zoechi Arnold* Rómában lakó firenzei szobrász nyerte el. A bo gár kormány s a pályanyertes művészt bizza meg a szobor elkészítésével.

TUDOMÁNY. IRODALOM.

□ **A Petőfi-társaság ülése.** A Petőfi-társaság ma délelőtt felolvasó ülést tartott az Akadémia kis termében, *Bartók Lajos* elnökölte alatt.

Elsőnek *Prém József* lépett a felolvasó asztalhoz és bemutatta *A modern dráma* című nagyobb művének egy újabb részét. Utána *Vörtesi Arnold* olvasta fel *Radványiud kalapja* című humoros elbeszélést, amely állandó derültségben tartotta a nagyszámu halgatóságot. *Torkos László* *A vizsga angola* című szép költeményét szavalta el nagy hatással. A látomány: az angyal végigvezeti a kőtőt a vizsgára szoruló emberiség során. Végül *Jakab Odön* olvasta fel *A tisztó bá* című humoroskjét, melyben egy rossz táncos keserveit írja le roppant mulatságosan.

A felolvasó ülést zárt ülés követte melyen a Társaság által rendezendő nagyszámu *Vörösmarty-ünnepély* került színpadra. Az ünnepélyt november második vasárnapjára tervezik, az Akadémia dísztermébe. Az ünnepély műsora rendkívül magas nívón fog állani, részt vesz benne az eddigi megállapodás szerint *Jókai Mór, Bartók Lajos, gróf Zichy Jenő, mint a székesfehérvári Vörösmarty-Kör* elnöke, *Abonyi Emil* és még többek. Vörösmarty gyönyörű költeményének, a *Szép Ilonkának* elszavalására a társaság *Márkus Emiliát* kéri fel. Az ünnep rendezőbizottsága: *Bartók Lajos, Somló Sándor, Endrődy Sándor, Jakab Odön, Szana Tamás*, a jövő héten értekezletet tart *Bartók* lakásán.

□ **Uj Magyar Szemle.** Az Uj Magyar Szemle októberi száma a következő tartalommal jelent meg: *A telepítés történelmünkben. Irta: Acsády Ignác. A függetlenségi nyilatkozat, Hentler Lajos* től, *Nemzeti művészet, Veigelsberg Hugó* tól, *Cleopatra, Bernáth Dezső* től és *A bosnyák kérdés* névtelen szerzőtől.

□ **A Magyar Nyelvőr kérdései.** A Magyar Nyelvőr októberi száma egy csomó kérdést intéz a magyar nyelv barátaihoz. A feleletek október hó végéig a Nyelvőr szerkesztőségéhez intézendők Budapestre.

A kérdések a következők:

1. Mondják-e s mely vidéken: *piros csinos vendé, száraz, ötven stb.* e h. *pirosat, rendezet stb.*?

2. Használja-e a nép a *felépít* főnevet, a *fölszár* igét, a *komor* és *hasztalan* melléknevet s ezt a módhatározó formát: *mellesteg?*

3. Hol ismerik a *kütyű szót* és mit jelent?

4. Használják az *egyszer* és *előbb* határozó szókat ilyen kifejezésekben: *Minek heversz, ha egyszer nem alszol? Megadjuk majd az árat, az egyszer bizonyos! Előbb venném a pirosat, mint (v. mintsem?) a zöldet (e. h. inkább).*

5. Mondja-e a nép *-nek* rag nélkül: *Olykor nem jut az ember észébe, ami kellene?* — e h. *az embernek észébe.*

6. Tagadva vagy állítva mondja-e a nép a következőkben a mellékmódot? *Tagadta, hogy ő ott volt, v. tagadta, hogy ő nem volt ott; tagadták, hogy ők látták (v. látták volna?) v. tagadták, hogy ők nem látták; hiszen megtöltöttem, hogy oda menj, v. megtöltöttem, hogy oda ne menj v. hogy ne menj oda.*

7. Mondják-e: *fölgýári a karját, fölgýárt karrai dolgozik?* e h. *fölgýári az újját, újját fölgýárve dolgozik?*

8. Mennyire van elterjedve ez a németes szólás: *föltölt neki?*

9. Eggyuttal kérjük olvasóinkat, szíveskedjenek közölni velünk az idővilágnak (közönségnek közönsétesnek) különféle vidékeken divó formáit és használatauk módját (*júcekat, Istennek ajánlom, jó egészséget, Isten vétek stb. stb.*)

10. Használják-e azokat a kifejezéseket, melyekkel a nép az esküveket és káromkodásokat szépitgeti és leplezi (p. *Biz Istók! a temerbúrját!*)

11. Végül szíveskedjenek összegyűjteni, amennyire módjukban van, az orvosságok és belegségek népies elnevezéseit.

□ **Sötét foltok.** *Holló Márton*, a *Budapesti Napló* munkatársa, ilyen címmel novellás kötetet ad ki karácsonyra. A kötet ára két korona; az előfizetéseket a *Budapesti Napló* kiadóhivatala fogadja el.

□ **Lejáró pályázatok.** A Kisfaludy-Társaság jutalomtéléli közül a következők benyújtásának határideje folyó évi október 31-én lejár: 1. *Lukács Krisztina* jutalom: Kivántatik Petőfinék mint költőnek jellemrajza szónoki alakban. Jutalma a Lukács Mária nevének *Birly Krisztinának* emlékére tett alapítványból 1000 korona. 2. *Szőker Árpád* jutalom: Kivántatik egy magyar társadalmi regény. Jutalma 1000 korona. 3. *Iff, Bólyai gróf Viggázó Sándor* jutalom: Kivántatik egy magyar történelmi tárgyú, prózában írandó kisebb elbeszélés, amely fél nyomtatott ívtől két ívig terjedhet. Jutalma 240 korona.

□ **Közgazdasági egyetem.** *Balogh Elemér* tollából ilyen című riport jelent meg, melyet szerzője a magyar gazdák kassai kongresszusán tartott beszédének kapcsán a vallás- és közoktatásügyi s a kereskedelmi miniszter figyelmébe ajánlta. A riport gazdasági életünk reformálását első sorban új értékek termelésétől s az igények lefektetésétől várja. Ez új értékek termeléséhez — ugymond — jelenlegi viszonyaink közt első sorban a szakértelem fejlesztése szükséges. A multnak ebben a tekintetben sok a bűne s e bűnből eredt különböző társadalmi osztályaink, a főuraink, különösen középosztályunk elenyedése, amely hovatovább a fajkimerítéshez fog vezetni. A szerző a produktív életművek iránti oktalán előítéletet hibáztatja mindezt s aggodalmának ad kitéjezt, hogy egy-két emberöltő multán Magyarországon nem lesz más magyar, csak a munkás, a szolga vagy a helota. Gazdasági életünket mindezeknél fogva oly irányban kell tehát fejleszteni, hogy a közgazdasági reform-területek megoldására szükséges műveltséget a magyar ifjúság egy közgazdasági egyetemen szerzhessen meg. Sem kereskedelmi iskolánk sem egyetemünk nem elég erős e feladat megoldására, mert a proponált gazdasági egyetemen az ifjúságot enciklopédikus gazdasági és szociológiai kiművelésben kellene részesíteni.

□ **A természettudományi társulat az állattani, kémiai ásványtani, élettani és növénytani szakosztályoknak rendes ülésén** és a természettudományi estélyeken kívül, ezúttal a téli hónapok harmadik szerdáján délután 5 órakor nyilvános egyetemes szakkülséket is fog tartani, melyeken a természettudományok minden ágából tartanak közérdeklő előadásokat, kisebb, nagyobb előterjesztéseket s a melyekre az érdeklődő közönség is hivatalos. Ilyen nyilvános, egyetemes szakkülsé lesz október 17-én, szerdán délután 5 órakor az egyetemi kémiai intézetben (Múzeum-körút 4.), mely alkalommal *Kalocsinszky Sándor* tart előadást a magas hőmérsékletek méréséről, kísérleti bemutatókkal.

□ **A Thierleben — magyarul.** *Brehm Alfrédnek*, az állattudományok tehetőségű megfigyelőjének és kiváló zoológiai írónak „Thierleben“ című tíz kötetes munkája legközelebb magyar nyelven jelenik meg. A világhírű mű, amely gyors egymásutánban angol, francia és olasz átdolgozásban látott napvilágot a *Lehrbuch der Thierleben* kiadásában, az eredetivel azonos terjedelemben s ugyanolyan díszes kiállításban fog megjelenni. A kiadó cég a műnek átültetésére egyik legjobb szakértőnk, *Mehely Lajos* tanárt és akadémikust nyerte meg. A hazai olvasó közönség bizonyára örömmel vesz tudomást a nagy nemzeti vállalkozásról.

□ **A magam utján** címmel *Szalay Károly* budapesti főgimnáziumi tanár, jónévi írót, kitől mi is többször közzöttünk már sikerült költeményeket, egy kötet költeményre hirdet előfizetést. A mű előfizetési ára

3 korona, díszkötésben 5 korona, mely szerző nevére küldendő. (Budapest IX. Lónyay-utca 5. sz. alá) folyó évi december 1-ig.

○ **Osztályülés az Akadémiában.** Az akadémia II. osztálya hétfőn, e hónap 15-én ülést tart.

EGYESÜLETEK.

(A bírósági végrehajtók országos egyesülete) ma délelőtt 9 órakor tartotta rendkívüli közgyűlését a Metropole szálló egyik termében. A közgyűlésen alig jelentek meg 20-an s feltűnt, hogy a fővárosi bírósági végrehajtók közül mindössze hárman vettek részt. A rendkívüli közgyűlést főleg azért hívták egybe, hogy új elnökséget válasszanak. Azonnal a megjelentek bizalma Radnóti Adolt segesvári végrehajtó felé fordult. akit elnöknek választottak, titkár Somlyó V. Ignác nagyszőlősi végrehajtó lett. A további tanácskozási folyamán a rendkívüli közgyűlés elhatározta, hogy az egyesület székhelye ezennel mindig az elnök lakóhelyén lesz, továbbá, hogy a választmányi ügyeket kérdőívek körzésével intézik el. E határozatok értelmében az alapszabályokat is megváltoztatták.

(A Zion-egyesület jótékonyága.) A Zion-egyesület a millennium emlékére alapítványt tett az egyesületi tagok szorgalmasan tanuló gyermekei számára. Minden évben negyezer osztanak ki 800 koronát. Ma is kiosztották 29 fiú és 13 leányka közt az alapítvány kamatait. Ebből az alkalomtól ünnepség volt az egyesületi ház dísztermében. A díszes közönség sorában megjelentek Radozsa János, Tenczer Pál, Spannberger Alajos, Schermann Adolf tisztii főorvos és mások. Spannberger egyesületi elnök üdvözlő szavai után Tenczer Pál fővárosi bizottsági tag tartott lendületes beszédet, kiemelve az egyesület érdemét. Azután kiosztották a jutalmakat. Hetvenkét folyamodó közül 42 kapott oklevelet és pénzbeli ajándékot. Egy fiú meg egy leány mondtott szép beszédet, isten-áldását kérve az egyület működésére. Spannberger Alajos iskolagazgató és Radozsa János beszéltek a gyermekekhez, szívükre kötve a magyar haza szeretetét.

SPORT.

*. **A M. A. C. nemzetközi viadala.** A Magyar Athletikai Club jubiláris ünnepélyeinek folytatásaként ma tartotta meg atletikai és kerékpárviadalt az Országházban. A versenyre közel 100 nevezőtől 144 nevezés érkezett be. A versenyen 6 fősége hivatalos képviselőiben megjelent József Ágost főherceg, ott voltak Klotild főhercegnő leányával Erzsébet főhercegnővel, Szirmay grófnő udvarhölgy, Széll Kálmán miniszterelnök, Szechenyi Tivadar, a király személye körüli miniszter, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter, Gromon Dezső államtitkár, Rohonczy György altábornagy, Turr István tábornok, Csalány Géza vezérőrnagy, Nyíri Sándor ezredes, gróf Andrássy Aladár, Zichy P. Ferenc, a főváros részéről megjelent Falter Ferenc tanácsnok, Noszay Lajos műegyetemi rektor és még számosan közéletünk előkelőségei közül. A főségeket a Ludovika Akadémia tisztikara, és a klub elnöksége fogadta. Azután kezdetét vette a verseny, melynek leírója és eredménye a következő volt:

I. 100 yardos síkfutás Magyarországi bajnokságért 1900. évre a Magyar Athletikai Szövetség megbízásából. Király-díj. 1. Schubert Ernő (M. U. E.) 2. Helmi Miksa (O. T. E.)

II. Súlydobás bajnokságért 1900. évre. Állam-díj. 1. Crettier Rezső (M. A. C. és M. U. E.) 12:38. m. 2. Kerekes Zoltán (D. T. E.) Debrecen 11:36. m.

III. Magyarugrás. Frigyes főherceg tiszteletjébe. 1. Dános Árpád (O. T. E.) 178 cm. 2. Gőnczy Lajos (B. E. A. C.) 175 cm.

IV. 500 méter kerékpárverseny. Szász Coburg Góthai Fülöp herceg 6 fősége tiszteletjébe. 1. Hírehe Franitsek A. C. Spárta (Prága) 42¹/₂ mp. 2. Gold Nándor M. T. K.

V. Andrássy Vándorj. 1/4 angol mérföldes síkfutás. 1. Speidl Zoltán B. E. A. C. 54 mp. 2. Koppán Pál M. A. C.

VI. Diskoszvetés. Jenő főherceg 6 cs. és kir. fősége tiszteletjébe. 1. Janda Franitsek A. C. Spárta (Prága) 34 m. 80 cm. 2. Crettier Rezső M. A. C., M. U. E. 33 m. 50 cm.

VII. Hármassugrás. Ottó főherceg tiszteletjébe. 1. Dános Árpád O. T. E. 12 m. 40 cm. 2. Tankó Pál Lud. Ak. 11 m. 93 cm.

VIII. Tisztii kerékpáros verseny. A m. kir. honvédelmi miniszter tiszteletjébe. 1. Christian Károly cs. és kir. hadnagy (Krerus 2 p. 16¹/₂ mp.) 2. Schiacht Móric cs. és kir. hadnagy (Bécs-Ujhely.)

IX. 230 yardos síkfutás. (Handicap.) József főherceg tiszteletjébe. 18 induló. 1. Lauber Dezső MAC. (1/4 mp.) 2. Helmi Miksa O. T. E.

X. 200 méteres kerékpárverseny. (Handicap.) Budapest székesfőváros tiszteletjébe. 1. Bäumler Ede M. K. Szöv. (2 p. 48 mp.) 2. Löwy Arthur F. K. E.

XI. 3 angol mérföldes síkfutás. József Ágost főherceg tiszteletjébe. 1. Wraschtil Herman W. A. C. (Lées) 19 p. 56 mp. 2. Sax Lipót W. B. C. (Bécs).

A verseny után 6 főségeik megelégedésüket és köszönetüket fejezték ki a klub elnökségének s megígérték, hogy más alkalommal is megnézik a klub versenyeit.

Őszi löversenyek.

(Tizenkettedik nap.)

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, október 14.

Az utolsó napnak is derűs nyári idő kedvezett, pedig a csütörtöki fergeteg után úgy látszott, mintha az ideai versenynek is olyan szomorú vége lenne, mint az eddigieknek: zordon idő, őszi hervadás, amikor a tribünök előtt felejtett tikketek hulló falevelek futják be, a játékosok pedig melankolikusan hagyják ott a versenyteret. Sem a falevélhullásból, sem a melankolikus, szomorú hangulatból nem lett semmi, mert a fákra éppen úgy, mint a még mindig zöld gyepre tavaszias nap tűzött, a fogadók pedig, hála néhány nagy favorit győzelmének, olyan jó kedvvel vonultak ki a totalizátorok mellől, mintha a meetingnek leg-alább is hátra lenne a fele.

A versenyek is szépek voltak s ha néhány istálló iel is szállította a lovat Bécsbe, ez a feldeken nem látszott meg, olyan sok részvevője volt minden versenynek. A dunakeszi-díjnak nem kevesebb, mint tizenhárom résztvevője volt, s úgy végződött, amint megjövendöltük, Lothario igen könnyű győzelmével. Valósággal megszaladt ellenteleitől, ami természetesen rovására volt a verseny érdekességének.

Morgan természetesen ma is brillírozott, a nagyon kis chance-u Pharisirt valami tíz lóhoszszal feltartva vitte be elsőnek a célhoz. Máskülönb a fogadónak elég jó dolguk ma volt, mert Lothario kívül a papíron minden chance nélkül indult Völegényvel nagyszerű coupja sikerült a Lederer-istállónak s a fogadónak. A többi nyertő: Ormuz, Peregrinus, Pythia és Pharisirt szintén az első és második favoritok sorából került ki.

A mai utolsó versenynap eredményeit itt adjuk:

I. **Eladóverseny.** Díj 2000 korona, távolság 2000 méter. Mr. White Pharisierje (Morgan) első, Albatros (Imre) második, Diva (Wilton) harmadik. Futott még Allandó, Almom és Coeker. Totalizátor 10: 30. Helyrefogadások: I. 50: 88, II. 50: 190.

II. **Beaten-Handicap.** Díj 3000 korona, távolság 1600 méter. Gróf Teleki J. Ormuz (Southey) első, Hängdi'an (Morgan) és Selló (Wilton) holtversenyben második. Futott még Kisasszony, Refdorf, Szomorú, Délece, Monza. Totalizátor 10: 62. Helyre 50: 68, 50: 94 (Selló) és 64 (Hängdi'an).

III. **Dunakeszi díj.** Díj 10 000 korona az elsőnek, 1500 korona a másodiknak, 500 korona a harmadiknak. Távolság 400 méter. Péchy Andor Lotharioja (Wilton) első, Akarhogy (Bultord S.) második, Jagelo (Slack) harmadik, azután Oppositio, Timor, Taeskó, Rózi, Ida, Patrizierin, Orchet, Féerie, Silver Box, Jubilé. — Totalizátor: 10: 22. Helyrefogadások: I. 50: 76, II. 50: 124, III. 50: 234.

IV. **Kétévesek eladóversenye.** Távolság 900 méter. Díj 3000 korona. Péchy Andor Peregrinusa (Imre) első, Székfi (Mándi) második, Alfalfa (Slack) harmadik, jutott még Néba-Néba. Lisl. Totalizátor: 10: 84. Helyrefogadásra: I. 50: 184, II. 50: 200.

V. **Welter-Handicap.** Távolság 1000 méter. Díj 3000 korona. Báró Uchirtz Zs. Pythiaja (Wilton) első, Antonius (Black) második, Fragile (Morgan) harmadik, futott még Gaudriole, Bence, Ne engedj. Totalizátor: 10: 47. Helyrefogadások: I. 50: 130, II. 50: 318.

VI. **Kétévesek Beaten handicapja.** Távolság 1000 méter. Díj 3000 korona. Lov. Lederer Sándor Völegénye (Slack) első, Pirosov (Adams) második. Famul (Imre) harmadik. Azután Clo, Jász, Brom, Anita, Dureh die Lappen, Joubert, Béza, Stroheuer, Csalcka, Danseuse, Moderne, Melitene, Szárnyas. Totalizátor: 10: 39. Helyrefogadások: I. 50: 98, II. 50: 114, III. 50: 356.

TÁVIRATOK.

A haldokló Transvaal.

Kroonstad, október 14. Dewett proklamációt bocsátott ki, melyben kihirdeti, hogy minden burgher, aki vonakodik fegyvert viselni, hadi fogságba esik.

Lindley, október 14. A Hasebrock parancsnoksága alatt álló kommandónak egy őrártat megütközött az angolokkal, akik közül két tiszt elesett. Hír szerint a boerok Vynburg felé nyomulnak előre.

Max Regis.

Algir, október 14. (Havas.) Max Regis megérkezése antiszemita tüntésekre adott alkalmat. A rendőrség szétzavarta a tüntetőket, néhány embert letartóztatott.

A reaktivált Griucs.

Konstantinápoly, október 14. A porta hozzájárult ahhoz, hogy Grucs Száva tábornokot konstantinápolyi szerb követé nevezzék ki.

KÖZGAZDASÁG.

A főváros és a magyar ipar. Abban a mozgalomban, amely a magyar ipar méltánylására megindult országsszerte, nem követelt magának vezető szerepet a főváros. Azt is lehetne mondani, hogy kissé álmosan nézte, hogy mi történik körülötte. Végre is azonban nem zárkozhatott el egyéb adminisztratív foglalatosságai közepette az elől a feladat elől, amely kötelességszerűleg ráharamlik s ma fölébredve a hosszú nembánomságból, előterjesztés készült el a városházán a magyar ipar pártolása érdekében. Az előterjesztés e következő hét pontban van összefoglalva:

1. Mondja ki a közgyűlés a hazai ipar támogatása érdekében, hogy a székesfőváros költségvetése terhére elrendelendő ipari munkálatok vállalatba adása, valamint a szükségelendő ipari cikkek és fogyasztási anyagok beszerzése alkalmával szigorúan követendő elvként tüzi ki, hogy az ipari munkálatok hazai iparosok által végeztessenek, az ipari cikkek és fogyasztási anyagok pedig hazai iparosoktól szerzessenek be.

2. Mondja ki a közgyűlés, hogy a külföldi versenyek esakis a következő esetekben enged helyet:

a) midőn oly anyagok beszerzéséről van szó, amelyek esakis külföldön termeltek;

b) midőn oly ipari munkálatok vállalatba adásáról, vagy oly ipari cikkek, illetve fogyasztási anyagok beszerzéséről van szó, amelyek külföldi szabadalom tárgyát képezik, vagy beföldön a megfelelő minőségben elő nem állhatnak;

c) midőn valamely ipari munkálat vállalatba adása, vagy ipari cikk, illetve fogyasztási anyag szállításának biztosítása iránt megtartott verseny-tárgyalás eredményéből kétségtelenül kitűnik, hogy az ajánlat elötagadása a székesfőváros közpénztárának érzékeny megkárosodásával járna.

3. Utasítsa a közgyűlés a tanácsot, miszerint gondoskodjék arról, hogy mindazon fővárosi alkalmazottak, kik iparekkek és fogyasztási anyagok átvételével vannak megbízva, minden alkalommal szerezenek maguknak meggyőződést arra nézve, hogy a szállított cikkek és anyagok tényleg magyar gyártmányok.

5. Intézzén a közgyűlés bazafias felhívást az összes napilapokhoz oly irányban, hogy a „magyar ipar”-nak önálló rovatot szenteljenek s abban megismertette iparunk helyzetét, a közönséget a külföldi versenynek sok esetben káros befolyására figyelmeztessék, a megindult mozgalom minden részletéről s hazai iparekkek beszerzési forrásairól tájékoztassák.

6. Mondja ki a közgyűlés határozatilag, hogy Kolozsvármegye törvényhatóságának a kötelező áruvédegy törvényozasi uton leendő behozatala ügyében a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez intézett feliratahoz csatolkozik s a jelvetelt eszme támogatása érdekében említett miniszterhez hasonló szellemű feliratot intéz.

7. Végül utasítsa a közgyűlés a tanácsot, miszerint tegye megfontolás tárgyává azon kérdést, nem-e indokolt az időközben változott viszonyok folytán az 1895. évi január hó 23-án 88. szám alatt hozott közgyűlési határozatnak oly értelmű megváltoztatása, hogy a főváros tulajdonát képező telkek gyári és ipari célokra nyilvános szó- és írásbeli árverésen kívül is átengedtesse, s ha igen, mily feltételek alatt?

Végül vilveleg kijelenti az irás, hogy a magyar ipar igazi jövője akkorra kinálkozik, ha gazdaságilag függetlenek leszünk. Nagy igazság van ebben, de a míg arra várunk, többet ér az agilitás, mint a csendes nyugalom, amibe a főváros adminisztrációja mind-egy beletelődött.

Vetőmagvak. (Mauthner Ödön tudósítása a Budapesti Napló részére.) Vörös löhere. Az amerikai főpincokről e hét közepéig jolyton emelkedő árnyzat jelezteit, a hét végével azonban változott a helyzet olyképpen, hogy az árak visszamentek, végeredményben azonban a muli heti árakhoz képest 2-3 koronával magasabb árjegyzés mutatkozik. Cseh- és Morvaország továbbra is mint eladók szerepelnek és egyes cégek, amelyek különben magyar áruból szották szükségleteiket ledezni, ez évben cseh- és morva termései maghoz folyamodnak. A folytonosan gyönyörü időjárás az országban rendkívül kedvező a cséplésre. ennek folytán tömegesebb kínálatban nagy mennyiségek kerülnek piacra, mi viszont odavezet, hogy a vevők tartózkodóbbak.

Jegyzések: Öregszemű szép violaszínű áru 150—154 korona, középminőségű áru 136—146 korona kilogrammonként Budapesten.

Lucerna. A forgalom kisebb tételekre szorított, melyek 86—91 korona ár mellett helyeztetek el. Magyar lucernára a jegyzések minőség szerint 88—96 korona. Muhar 14—15 korona, búkkönyv kereset, 11—13¹/₂ korona, borsó 14—15 korona. baltacim 22—26 korona 100 kilogrammonként Budapesten. A Mauthner Ödön cég e lap gazda előfizetőit kívánatra akár levélben, akár sürgönyben teljesen költségmentesen értesíti az összes magtelének napi áráról.

Szesztüzet. (A Budapesti Napló tudósítójától.) A lefolyt hét üzlet változatlan árak mellett folyt le, sokan azt várták, hogy az októberi hónap olesőbb árákkal fog beköszönteni; ez azonban nem történt meg mert árváltozat akár jól, akár le semminemű körülmennyel indokolni nem lehet. Jegyzetek: nyerszeszt finomított részére 41.50—42.—, finomított szeszt nagyban 116.—116.50, kicsiben 117.—118.—, denaturált szesz nagyban 86.—87.—, kicsiben 83.—koronával helyben.

Liszt. (A *Budapesti Napló* tudósítójától.) Minden impulzus híján a lisztüzlet a lefolyt héten is szűk korlátok között mozgott és kereskedőink csak sűrűs szűkségleteik fedezésére szorítottak. Mindazonáltal az árak nem csökkentek, mert malmaink előjegyzésekkel eléggé el lévén látva az eladást nem ferszörzták, annyival is inkább, mert a korábbi kőtesek átvétele is szaporábban történik, mint az elmúlt hetekben.

A külföld részéről is mutatkozott érdeklődés lisztjeink iránt és malmainknak sikerült is nagyobb tételeket ottani vevőinél elhelyezni. Takarmánycikké váltóztatlanok.

Szám:	0	1	2	3	4	5	6
Ár kor.	26.—	24.60	23.20	22.—	21.50	20.10	18.40
		7	7 ^{1/2}	8			
		15.10	14.10	11.80			
Finom korpa:							
Ár: korona	8.50					8.50	
Dara:	AB	C					
			26.60	25.40			

Átlagos árak Budapesten 100 kilogrammonként száskostól.

Denaturált szesz. (Kalmár Sándor jelentése.) Noha az idei termés évszában a mezőgazdasági szeszgyárak hamarabb vették fel üzemüket mint máskor és új áru a piacon máris megjelent, e tény a denaturált szesz árára befolyást nem gyakorolt, mivel a mezőgazdasági gyárak előbb kontingensüket dolgozzák és mert exkontingens szeszben a csekély készletek mind szilárd kezében vannak. Hosszu lejáratu kőteéseket a fogyasztók előszeretettel létesítettek, amelyeknél a teljes napi árakat könnyűséggel lehetett elérni. Palackozott áru iránt, különösen a fővárosban, élenk a kereslet.

Mai nagybani jegyzések: 36.50—37.50 korona 10 000 literönként hordóval együtt ad Budapest, készpénzfizetésre, engedmény nélkül. Egyes barrekok 1 koronával drágábbak.

Petroleum. (Hess Izidor és Társa cég jelentése a *Budapesti Napló* részére.) Az őszi idő beálltával e cikkben jobb forgalom mutatkozik, az árak tartósan szilárdak. Jegyzéseink: Amerikai 1 csillagos petroleum 49.—korona. Orosz 3 csillagos petroleum 44.—korona. Biztonsági 2 csillagos petroleum 42.—korona. Ipari 3 keresztes petroleum 42.—korona. I. Standard petroleum 41.—korona. Amerikai császárölaj ottani finomítás 60.—korona. Amerikai császárölaj belsőföldi finomítás 52.—korona. Az árak 100 kilogrammonként készpénzfizetés mellett, az itteni vasúthoz szállítva. Kék-galic 1 vasmentes 67.—korona. Zöldgalic 8.—korona. Carbolineum L 17.—korona, carbolineum II 15.—korona.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

Hú olvasó. *Eger, 9845.* A patt nem egyenértékű a remisvel. Patt azt jelenti, hogy az egyik játékos sakk adása nélkül olyan helyzetbe hozza ellenfelét, hogy egyetlen huzásra sem képes. Ily esetben a pattot adó a vesztes. Remis az, amikor a játék eldöntetlen marad, mert egyik fél sem képes megmaradni figuráival a másiknak mattot adni.

Sz. G. Tanítóképezdek vannak: Aradon, Baján, Balázsfalván, Budapesten, Csáktornán, Csik-Somlyón, Csurgón, Debrecenben, Déván, Egerben, Eperjesen, Esztergomban, Pétegyházaán, Felső-Lövén, Győrött, Igiön, Kolosán, Karánsebesen, Kassán, Kolozsvárott, Léván, Lasoncon, Máramaros-Szigeten, Modoron, Nagybányán, Nagy-Kőrösön, Nagy-Szebenben, Nagyváradon, Pápán, Pécsen, Sárospatakon, Selmechányban, Sopronban, Szamosújvárott, Sztarmárt, Szegeden, Székely-Udvarhelyen, Szepeshelyen, Temesvárt, Ungvárt, Znióváralján, Zomborban.

G. S. Az invitálónak, ha nem játszanak ugratós játszmát, nem volt szabad a XIX-est a skartba tenni. Ezzel vétett a játékszabály ellen.

Sz. Csáktornya. 1. Az angol nyelvet csak jó nyelvemestertől tanulhatja meg alaposan. Tankönyvvül *Gütek-Somogyi:* Gyakorlati angol nyelvtana ajánlható, melyet 2 koronáért megrendelhet a *Budapesti Napló* kiadóhivatalánál is. 2. Lehet vasuti és postai kezelő, tisztviselő stb. 3. Végeznie kell a gimnáziumot és az egyetemet. 4. Vallása sehol sem képezhet akadályt.

G. János. Hajdu-Nánás. A *Világ* mutatványsszáma még nem jelent meg. Mihelyt megjelent, a kiadóhivatal gondoskodni fog, hogy ön pontosan megkapja.

Tudatlan. 1. Külön-külön kell megköszönni az üdvözlést. Címzés: Tek. N. N. urnak, vagy ha nőnek küldi a levelet: N. N. urhölgy ó nagyságának. Asszonyynál a leánynevét nem kell kiírni. de ha tetszik, kiírhatja. 2. Ha a látogatásnál nincsenek otthon, névjegyet tesznek le, amelyet egész szélességében megtörve behajtanak.

Dr. M. E. Darda. Sorsjegy-kérdéseiről semmit sem tudunk. Méltóztassék a számokat megírni, akkor szívesen utánuk nézünk.

F. S. Sarmaság. Gondoskodtunk róla, hogy az új lapból mutatványsszámot kapjon.

S. M. Batisfalva. Magyar Fakereskedő, VI., Dávid-utca 15.

Kiszolgált katona. 1. Igen, lehet reménye, hogy fölveszik. 2. A ruhát magának kell beszereznie a fizetésből. 3. A kérényt Rudnay Béla lökapitányhoz kell intézni.

Kivánsói. S. G. ezredes vallási viszonyait nem ismerjük. Tessék Debrecenben tudakozódni, ahol legutóbb állomáson volt.

Carpenter. 1. Igen, lehet. 2. Két külmunkatársunk. 3. Vasuton expressz 138-65 frank. 4. Levélet ádatuk Abrányi Eminek, a *Világ* szerkesztőjének. 5. Kiválóbb török költők: Báki (lírikus), Fázli, Lámi, Ali Szoávi, Zia bej, Tervik, Achmed-Midhád, Kemál bej.

B. Gy. Szerencs. Dr. Donát Gyula, V. Akadémia-utca 10. Dr. Hattyasi Lajos, IV. Szervita-tér 4. Ajánlatosnak tartanók, ha a betegét mindenekelőtt dr. Tauffer Vilmos egyetemi tanárai vizsgálatná meg. Lakása: VIII. Sándor-utca 10.

E. J. Bollesó. Folyamodjék a vallás- és közoktatási miniszterhez, hogy engedje meg az öszveont osztályvizsgákat a főgimnázium 7. és 8. osztályából. Az érettségi vizsgára külön kell engedélyt kérni. Legelőszérűbb, ha a budapesti leánygimnáziumban előrt tankönyvekből készül. Ha júniusban óhajt érettségizni, akkor mielőbb szorgalmazza az engedélyt.

R. E. Sopron. Természet (vadászat és halászat), II. Donát-utca 7. Herkules (torna és atletika), VIII. József-körút 48. Kinocsem (lötenyésztes stb.), VII. Erzsébet-körút 29. M. A. C. (a Magyar Atlétikai Club értesítője), VIII. Szentkirályi-utca 22. Magyar Kerékpáros és Atlétikai Sport, VI. Gyár-utca 62. Magyar Sportlap, V. Mérék-utca 15. Sportélet, VII. Erzsébet-körút 48. Start, VIII. Sándor-utca 27. Turista Közöny, IV. Károlyi-utca 8. Turisták Lapja, I. Tárnok-utca 7. Vadász és Versenylap, IV. Kossuth Lajos-utca 1.

K. M. Visk. Az illető a női kézimunka tanítónői oklevelet csak úgy szerzetheti meg, ha legalább négy polgári osztályt végzett és a kézimunkatanításból képesítő vizsgálatot tesz valamely tanítónőképző intézetnél. A kézimunkatanítás mellett az általános nevelés-oktatási tárgyakból is vizsgáznia kell. Bővebb felvilágosítást nyernet a budapesti állami nőiparisiskolánál (VIII. Szentkirályi-utca 7.). Méltóztassék egyenesen az igazgatószobához fordulni, mely szívesen küld prospektust.

Előfizető fia. Tizegyéves korában már szülői beleegyezés nélkül szabadon változtathatja a vallását. Semmiéle okmány nem kell hozzá, csak két heti időközben, két tanu kíséretében jelenjék meg illetékes lelkészénél s jelente be előzővel a tanuk előtt, hogy az egyház kötelekélő kilép. Ha ezt megtette, átmegy a választandó vallás illetékes lelkészéhez s az átveszi az új vallás kötelekélő.

Haragodó. 1. Igen, díjtalanul kell szolgálnia. Minél nagyobb a nyelvismerete, annál nagyobb az előnye mások fölött. A főlételeknek nem okvetetlen kelléke a tiszt vizsga. Hadbíró lehet az is, akit a sorozásnál alkalmatlannak találtak, de egyébként testileg alkalmas a hadbírói szolgálatra. Ezt azonban katonai orvosi bizonyítvánnyal kell igazolni. 2. Igazolani kell, hogy a jog- és államtudományi kurzust elvégezte s az alapvizsgálatokat és a jogtudományi államvizsgálatot sikerrel letette. 3. A díjtalan szolgálat alig egy évig tart, aztán 1000—1200 korona segítődíjat kap, három-négy év múlva pedig főhadnagy-hadbíró rangot kap.

F. S. Nagy-Kanizsa. Kezelő-hivatali alkalmazására csak *kiszolgált altisztek* pályázhatnak. Addig tehát, míg a három évet ki nem szolgált, ilyen alkalmazásra nem tarthat igényt.

H. I. Tápó-Györgye. A hitközség lelkésze szívesen ad ebben a kérdésben felvilágosítást, szíveskedjék hozzá fordulni.

K. Zs. Sztarmár. Levélet elküldöttük divattudósítóknak, aki mihamarabb fog válaszolni kérdéseire.

Vagyonatlan. Igen, kaphat. A kerületi előjárósághoz kell fordulnia érte, 1 koronás bélyeggel ellátott folyamodvánnyal.

O. B. Levelezéseire nem kaphat postakedvezményt, ellenben gyártmányaira igen, ha a kereskedelmi miniszter előit beigazolja mindazt, amit leveleiben írolemel. Mindenesetre ajánljuk, hogy a kérényt személyesen adja át a miniszternek, a rendes esztörtöki audienciák során.

Brassóideki leány. A folyamodvány a prágai Mária Teréziai osaszárnóról és királynérvöl nevezeit nemes hölgyek alapítványi intézete apátinjéhez: Mária Annunciata főhercegnőhöz intézendő. A főlételehez nyole apai és négy anyai ós bizonyításából álló nemesi kvalifikációt kívánunk, amelyeket eredeti születési bizonyítványokkal, vagy közjegyzőileg hitelesített másolatokkal kell igazolni.

D. I. Kópóvási-Nyék. Szíves közlését köszönjük, de az a szobor-ügy már meg volt volt lapunkban.

Dr. B. Gy. Orczyfalva. Méltóztassék László Gyula marosvásárhelyi ipar- és kereskedelmi kamarai másodtitkárhoz fordulni.

Világ. 1. Előfizetési ára egy évre 40 korona, az előfizetés a kiadóhivatalba, VIII. Szentkirályi-utca 28/a szám alá küldendő. 2. Alexi György: Román nyelvtan, ára 2 korona 40 fillér, megrendelhető a *Budapesti Napló* kiadóhivatalánál.

G. I. Budapest. Budapesten katolikus tanítóképezde nincsen. Az állami polgári és elemi iskolai tanítóképezde az I. kerületben, a Győri-utcon van.

Dr. B. L. Sásd. A kéredezett kereskedő keresztény vallásu.

Gyógyszerész. 1. Mintegy 10—12 évvel ezelőtt. 2. Ugyanakkor áttért a zsidó vallásra. Később, az öreg Königsvarter halála után az asszony visszatért a katolikus vallásra s a lérvj katolikkussá lett. 3. Van. 4. Igaz, a válópör már folyamatban is van. 5. Igen, a testvérbátyja.

26.867. sz. előfizető. —kő jegy alatt Latzkó Andor, —o— jegy alatt Molnár Ferenc, Pont jegy alatt Sváb Tivadár kollégáink irnak.

H. J. Kuczura. Méltóztassék csak a budapesti francia ökonkuzlatushoz fordulni, tudnak ott magyarrul is. Címe: VI., Délibáb-ntca 24.

143.980. előfizető. Rozsnyó. Ha kérdésével a *Népszínház* titkári hivatalához fordul, ott pontos felvilágosítást kap, mert az ön által tudakolt darab ott került színpa.

K. E. Uzon. VII., Károly-körút 19.

H. J. Zirc. Csak kezelőbiztsi állásokra pályázhatik.

Hivatalnok. 1. Csak a különbiztsi tárgyakból kell vizsgáznia, a latinból, görögöböl, történelemből, földrajzból, esetleg a görögpótló tantárgyakból. Két vizsgát kell tennie, osztályvizsgát a nyolcadikból s külön érettségi vizsgát. 2. A tandij most is félvenkint 60 korona. 3. Ha még semmit sem tud, akkor grammatikából, ha pedig már tud valamit, akkor német könyvek és újságok szorgalmas olvasásával és német-magyar fordításokkal gyorsan megtanulhatja a nyelvet.

B. J. Bastyháza. A pénzügyminiszter még nem terjesztette elő az 1901. évi állami költségvetést, addig tehát kérdésére nem válaszolhatunk.

Előzető legkisebb leánya. 1. P. f. = pour felleitor = üdvözlésül. 2. A vőlegény kössömi meg a menyasszony nevében. 3. Egyszeriben kértétien behajtja a névjegyet. 4. Dehogy kell külön-külön, együttesen.

K. G. 1. Olyan egyesület nem létezik. 2. Csak három évi szolgálat után.

Fanzal előzető. Okvetlenül frakkban — ha t. i. van. Az a legelegánsabb.

Sorsjegyek.

138.353. számú előzető. Csákovárv. 2721. sorsz. 40 sz. Rudolf Stifting sorsjegye 24 koronát nyert. A többit nem húzták ki.

W. Zs. Budapest. 5212. sorszám 48. számú Bazilikai-sorsjegye 12 koronát nyert.

Szeredi, Vasdón. — **K. F. Tardoskőd.** — **B. B. Hort.** — **Pénzügyi oszakass. Liptó-Rózsahegy** — **J. D. Zlatár.** — **143.890. sz. előzető.** — **25.282. sz. előzető.** — **S. M. — P. O. — Hevensi előzető.** — **Egy kassinó tag. Nagy-Kálló.** — **K. G. Pécs.** — **K. V. Darány.** — **F. D. Császó.** — **E. S. Déva.** — **L. K. Győ-Belboron.** — **K. K. Sövár.** **M. J. Szászsebes.** — **G. R. Helony.** — **W. M. Tass.** — **L. J. Ziv-utca.** — **Tisztelet régi előzető.** — **143.557. számú előzető.** — **L. Gy. M.-Radna.** Sorsjegyeik nem nyertek.

Napirend.

Naplár: Hétfő, október 15. — Római katolikus: Terézia sz. — Protestáns: Teréz. — Görög-orosz: (október 2.) Ciprián pk. — Zsidó: Tisri 21. — Smin. ac. — Nap két: 6 óra 4 percek. — Nyugskiz: 4 óra 64 percek. — Hold kel: 10 óra 35 percek reggel. — Nyugskiz: 1 óra 1 percek délután.

A **pénzügyminiszter** fogad délután 4 órakor.
Hónvél fölleörzési ülése reggel 9 órakor a Ferenc József-laktanyában a 7., 8., 9. gyalogrezdhez tartozó legénység felett.

Közös hadseregbeli fölleörzési szemle reggel 9 órakor a Mária Terézia-laktanyában az 1., 2., 3., 4., 5-ik gyalogrezd legénység felett.

A **Magyar Tudományos Akadémia** II. osztályának ülése délután 5 órakor.

Magyarországi katolikus körök és olvasó egyesületek országos szövetségének tanácsülése délután 3 órakor a Molnár-utca 11. sz. alatt.

A **Budapesti Katolikus Kör** igazgató választmányának ülése délután 6 órakor.

A **Népszínház jubileuma** megnyitására 25 éves fordulójá alkalmatól.

Walter Crane-kiállítás az Iparművészeti Múzeumban.
A **főváros magánépítési bizottságának** ülése délután 5 órakor az új városházban.

Nemzeti Múzeum. Természetráji tár nyitva d. e. 9 órától 1 óráig. — Többi tárai 1 korona belépődíjjal tekinthetők meg.

Műcsarnok zárva. Téli kiállítás megnyílik december elején.

Magyar kereskedelmi múzeum és házipár kiállítás a városigeti iparcsermokban délelőtt 9 órától 2 óráig.

Teknológiai Iparmúzeum nyitva délelőtt 9 órától 12-ig és délután 3 órától 5-ig.

Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9—1 óráig.

Központi statisztikai hivatal könyvtára nyitva délelőtt 10 órától 1 óráig.

Egyetemi könyvtár zárva.
Akadémiás könyvtár nyitva délután 3—7-ig.
Múzeumi könyvtár nyitva d. e. 9—1-ig.

Közlekedési múzeum a Városligetben, nyitva délelőtt 9—12-ig.

Földtani Múzeum (Stefánia-ut 14.) nyitva délelőtt 10 órától 1 óráig. Belépődíj nincs.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság: VII. kerület Kerepesi-ut 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-ótl 12-ótl délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szakkönyvtár VII. Kerepesi-ut 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9—12 óráig és délután 3—5 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, (a Kéleti mintárai és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás, melyben az üzletvezetés és árusításokat is eszközöl) a városigeti iparcsermokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 2 órátl 4 óráig. A külföldi kirendeltség központi üzletvezetése (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V., Váci-körút 32. szám alatt.

Szórakozó helyek.

New York-kávészab minden este nagy katonazene.

Hanusz kávéház Király-utca sarkán, esténkint a magy. kir. honvél zenekar hangversenye.

Ehm János éttermeben Nemzeti Színház épület minden este Banda Marci és fia hangversenye.

Putzer György éttermeben Deák-tér, minden este Schreier heddy-hangversenye.

Somogyi Orfeum válogatott műsor.

Ferenczi kávéház. Csóka nemzeti zenekarának hangversenye.

Tátra kávéház Király-utca Tordajo női zenekarnak hangversenye.

Othón kávéház minden este 8 órakor Banda Marci veje Dajna Balogh Rudi hangversenye.

Hásám kávéház. Horváth Jancsi jeles zenekarának hangversenye.

Erdélyi minta vendéglő. Dalszínház-utca, a fővárosi közönség találkozó helye.

Monopol kávéház Váci-körút 37. minden este Oláh Sándor zenekarának hangversenye.

Folies Caprice kiváló új műsor.

